

Protokoll
1995/96:3

Riksdagens protokoll

1995/96:3

Onsdagen den 4 oktober

Kl. 10.00 – 13.30

1 § Ny riksdagsledamot, m.m.

Upplästes och lades till handlingarna följande från valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamöter, m.m.

Till valprovsningsnämnden har från Riksskatteverket inkommit bevis om

dels att Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Haninge, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 3 oktober 1995 sedan Jan Sandberg (m) av sagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot,

dels att Maud Ekendahl (m), Ängelholm, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 4 oktober 1995 sedan Wiggo Komstedt (m) av sagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot.

Från Riksskatteverket har också, i båda fallen, inkommit nya bilagor till tidigare utfärdade bevis för ersättare för riksdagsledamöter.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat bevisen för de nya ledamöterna och de nya bilagorna till bevis för ersättare och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 3 oktober 1995

Lars Tottie/

Sven-Georg Grahn

2 § Partiledardebatt med anledning av regeringsförklaringen

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Anf. 1 LARS TOBISSON (m)

Fru talman! När partiledarna för ett år sedan debatterade den regeringsförklaring som Ingvar Carlsson i egenskap av nyutträd statsminister just avlämnat, beskrevs den av Carl Bildt som svag, svävande och splittrad. Så här i efterhand och med Europavalet i färskt minne framstår detta som en träffande karakteristik av regeringens uppträdande under det år som gått. Av gårdagens regeringsförklaring att döma fortsätter det nu i samma stil. Anslaget är trött och förtrött. I stället för att ge konkreta besked säger regeringen sig vilja ”pröva”, ”studera” och ”se över”. I viktiga frågor, starkt kontroversiella även inom det egna partiet, sägs lösningen vara brett samförstånd, utan att det anges på vilken grund detta skall etableras.

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Det gångna årets viktigaste händelse var att Sverige valde att gå med i det europeiska samarbetet. Men bara medlemskap räcker inte. Den som inte vet vad han vill eller den som ägnar all sin energi åt att suddas ut vad han tycker kommer inte att vara med om att forma det framtida Europa. Respekt och inflytande får man genom tydlighet och politisk vilja, genom att vara en aktiv och konstruktiv deltagare i samarbetet. Regeringens oförmåga att driva en tydlig politisk linje i EU-arbetet är därför ett problem för hela nationen.

I Europapolitiken står vi inför viktiga avgöranden, där regeringen inte mäktar med att redovisa en uppfattning. Det handlar om vårt deltagande i valutasamarbetet. Det handlar om hur vi skall agera i frågan om en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Regeringens kommande förslag om nedrustning av det nationella försvaret medför att vi inte kan värna vårt land utan hjälp utifrån. Talet om en fortsatt alliansfri politik klingar därmed ihåligt. Det är egentligen bara vi moderater som genom att fullfölja 1992 års försvarsbeslut står för en trovärdig alliansfri linje.

Europavalet blev genom det dåliga valdeltagandet ett misslyckande för demokratin. Det blev i så måtto även ett misslyckande för oss moderater – vi lyckades bara samla hälften av de väljare som stödde oss i förra årets val. Men socialdemokraternas stora bakslag och framgången för den yttersta vänsterns nejsägarlinje gör utfallet till en katastrof. Den viktigaste orsaken till denna förskjutning är socialdemokraternas ovilja att visa ledarskap. Det har lett till det paradoxala resultatet att hälften av dem som fram mot sekelskiftet skall representera Sverige i det dagliga europeiska samarbetet arbetar för att lämna det och åka hem. Därmed får vi finna oss i att Sveriges ord i Europa väger lättare än det borde göra.

Fru talman! När de borgerliga partierna för ett år sedan lämnade över regeringsmakten, hade vi vänt en ekonomi i fritt fall till uppgång. På tre år hade vi lagt grunden för en ekonomisk utveckling, som vi ser frukterna av i dag. När Ingvar Carlsson blev statsminister var det efter en oppositionstid där löften om att inte höja skatterna, om att inte skära ner i kommunerna och om att inte sänka utan höja ersättningsnivån i socialförsäkringarna var genomgående teman. Visst hade man begärt ett öppet mandat. Men sänkningen av arbetslöshetsersättningen till 75 % och den skattechock som genomförts kan knappast sägas ha rymts i Persson-planens brasklapp.

Under det senaste året har svensk ekonomi åkt upp och ner i ränte- och valutahissen. Förklaringen är att den förda budgetsaneringspolitiken har otillräckliga marginaler. Men vi får också betala priset för att regeringen i stället för att satsa på utgiftsminskningar höjer skatter och återreglerar, vilket undergräver förutsättningarna för uthållig tillväxt.

Vi moderater vill fullfölja den politik som den borgerliga regeringen inledde. Den siktar till att skapa långsiktiga förutsättningar för företagande, tillväxt och nya, riktiga jobb. Vi har i dagarna inför vår extra partistämman presenterat en rad rapporter, där vi visar hur detta arbete skall drivas vidare.

Regeringens misslyckande på det ekonomiska området kan avläsas i den fortsatta stora arbetslösheten. Långtifrån att som utlovats sjunka till under 5 % befinner den sig på en nivå som givet konjunkturuppgången närmast får betecknas som en försämring. Antalet lediga platser ger inte hopp om snar bättring. Talet om att göra EU till en sysselsättningsunion är bara ord. När skall regeringen redovisa det nationella sysselsättningsprogram baserat på de fem Essenspunkterna som skulle vara klart i början av oktober?

Regeringsförklaringen är en påminnelse om regeringens brist på fantasi och initiativkraft i det förnyelsearbete som eniga bedömare anser vara nödvändigt om vi skall få Sverige på rätt kurs igen. Från OECD över McKinsey och IMD till svenska arbetsmarknadsexperter i regeringens eget ekonomiska råd har budskapet varit entydigt. Vi måste ha mindre offentliga utgifter – inte större. Vi måste ha lägre skatter – inte högre. Vi måste ha mer konkurrens i svensk ekonomi – inte mindre. Och vi måste få en mer flexibel arbetsmarknad – inte AMS- och bidragspolitik.

I regeringsförklaringen berörs inte med ett ord det förhållandet att det pågår en arbetskonflikt, som runt om i landet ställer medborgare utan sophantering och annan kommunal service. Det är ett allvarligt hot mot ansträngningarna att hålla nere inflationen och därmed tillväxten. Det är också ett hot mot jobben – kallhamrat säger man sig kräva högre löner, även om detta ställer arbetskamrater utan arbete. Mot denna bakgrund ter sig regeringens tilltro till facket ansvar för en reformerad arbetsrätt obegriplig.

Om några veckor skall regeringen lägga fram sin tillväxtproposition, där vi får besked om den orkar följa rådet från OECD och andra att specificera de tillkommande besparingar på 16 miljarder kronor som utlovats, om den hör samman rekommendationen att inte höja skatter utan sänka utgifter och om den är beredd att ta efterlysta strukturgrepp för att främja konkurrens och flexibilitet i arbetslivet. Vi får då veta om socialdemokraterna har förmågan till det nytänkande som krävs. Vi moderater lovar för vår del att fortsätta verka pådrivande i förnyelsearbetet.

(Applåder)

Anf. 2 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Lars Tobisson skrämd nästan skjortan av svenska folket nyss, när han sade att Moderaterna skulle vilja fullfölja den förra regeringens politik. Det var tredubbling av arbetslösheten och fördubbling av statsskulden; en kris som gjorde att vi höll på att förlora vår ekonomiska självständighet. Försäkringsdirektörer sade att det inte gick att köpa svenska statspapper därför att de inte visste om Sverige kunde göra rätt för sig.

Den politiken skulle Moderaterna vilja fullfölja. Tack för det stödet i fortsatta opinionsundersökningar, Lars Tobisson!

Varför förneka fakta? BNP ökade första halvåret med 4,4 % – den högsta siffran på tio år. Inflationen är nere i 2,7 %. Industriproduktionen ökade med 17,6 %. Statsskulden stabiliseras förmodligen redan i år.

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Räntan sjunker och kronan stärks. Om Tobisson inte ställer till det, kanske den femåriga räntan sjunker under 9 % medan den här debatten pågår.

Men ju bättre det går, desto surare blir Lars Tobisson. Varför gläds inte ni moderater när det går bra för Sverige?
(Applåder)

Anf. 3 LARS TOBISSON (m) replik

Fru talman! Det är så här, Ingvar Carlsson. Våren 1991, innan vi tog över regeringsmakten, hade Aftonbladet en rubrik som sade att 1 000 jobb försvinner varje dag. När vi lämnade över till Ingvar Carlsson tillkom 1 000 jobb varje dag. Det var en omsvängning som ägde rum tack vare de strukturella grepp i ekonomin som den borgerliga regeringen tog. Vi påbörjade en omläggning, och vi ser nu frukterna av detta. Det gläds vi åt.

Men vad vi oroas över och måste varna för är de förändringar som Socialdemokraterna har gjort. Man skär inte på utgifterna så mycket som krävs, och man höjer skatterna kraftfullt, vilket slår ut jobb i näringslivet. Det borde väl vara det verkliga problemet för statsministern, dvs. att man inte har kommit någon vart med arbetslösheten. Med fyra ord säger han i regeringsdeklarationen att det är ett stort antal arbetslösa, men han säger ingenting om vad man skall göra åt det. I stället återreglerar man och vägrar att åstadkomma den flexibilitet i arbetslivet som måste till om vi skall få fler jobb i den enskilda sektorn.

Apropå försäkringsdirektören, var det så när han varnade för vad som skulle komma, att han insåg att det fanns risk för att Socialdemokraterna återkom till regeringsmakten.
(Applåder)

Anf. 4 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Nej, Lars Tobisson, den här försäkringsdirektören betygsatte tre borgerliga år, och han har betygsatt ett socialdemokratiskt år. Nu konkurrerar han med utländska köpare om svenska papper. Det går bra för Sverige. Det märker han, och han måste företräda sina försäkringstagares intressen.

Det är klart att Tobisson är i en väldigt svår debattsituation i dag. Han var ju arkitekten bakom den borgerliga ekonomiska politiken, som har misslyckats. Det är klart att det är mycket bekymmersamt.

Om man skall diskutera arbetslöshetssiffror – och det vill jag gärna göra – håller inte dagsnoteringar. Det är ingen aktiekurs som hoppar upp och ner. Under er tid i regeringsställning försvann 500 000 jobb, och 50 000 företag gick i konkurs, Lars Tobisson, därför att ni drev en nyliberal politik.

Under vårt första år har vi inte varit nöjda – det skall jag erkänna – men det finns i alla fall nära 100 000 fler jobb och 40 000 färre ungdomar är arbetslösa.

Lars Tobisson säger att jag i regeringsdeklarationen inte berörde arbetslösheten och vad vi i regeringen skall göra åt den, men då hade han nog slumrat in en bra stund under mitt anförande i går. I ungefär en

tredjedel av regeringsdeklarationen gick jag nämligen igenom ett tiotal områden där vi skall vidta åtgärder.

Jag vet inte om jag strör salt i såren om jag läser upp vad som står i Dagens Industri i dag. Lars Tobisson tror naturligtvis på Dagens Industri; vi kan i alla fall vara överens om att det inte är något socialdemokratiskt propagandaorgan. Man säger: "Sverige är på rätt väg." Inne i tidningen står det: "Alla kurvor visar rätt."

Jag tror att väljarna känner det här. De är inte nöjda med allt än, och en del tycker att det slår ganska hårt ute i den svenska vardagen. Det gör det tyvärr. Men om nationen klarar sina problem och om vi gemensamt gör Sverige starkare, kommer också de enskilda människorna att få en del av detta.

Därför sänker vi momsden den 1 januari 1996. Det kommer att vara väldigt skönt för pensionärer som har små marginaler. Det kommer att sitta väldigt bra för barnfamiljerna. Vi kommer att fortsätta att tiondel för tiondel pressa ned arbetslösheten. Det vet svenska folket.

Är det någon politisk kraft som skall klara arbetslösheten är det socialdemokratin, inte ett parti som säger att man skall sänka skatterna för de högst betalda och låta marknadskrafterna klara av det här. Det var den politik som fördes i Sverige och som var nära att leda till en katastrof. Nu skall vi ta oss ur det här, och nu skall vi bygga Sverige starkt igen. Framtidstron och optimismen återvänder.

Jag är glad att vi har ett samarbete över blockgränserna, förvisso inte med Moderaterna, men med Centerpartiet, för att klara detta.
(Applåder)

Anf. 5 LARS TOBISSON (m) replik

Fru talman! När vi övertog regeringsmakten pekade alla kurvor fel. I valkampanjen 1994 kunde vi konstatera att alla kurvor pekade rätt. Det är bra att ni fortsätter, i kraft av en internationell konjunkturuppgång, naturligtvis i kraft av de omläggningar vi åstadkom och trots de åtgärder som ni socialdemokrater satte in.

Den diskussion vi nu skall föra gäller framtiden. Vi kan inte räkna med en bestående konjunkturuppgång. Dessutom har vi strukturella fel i vår ekonomi som ännu inte är åtgärdade, som kommer till uttryck i de höga arbetslöshetssiffrorna. Jag förstår att Ingvar Carlsson inte vill uppehålla sig vid dem – det måste vara pinsamt med de löften som ni avger.

Arbetslöshetssiffrorna är höga. Inte ens regeringen ser hur man fram mot sekelskiftet skall komma nämnvärt under 10 % i total arbetslöshet. För det krävs en helt annan politik, med sänkta offentliga utgifter, lägre skatter och därmed också utrymme för avreglering, som gör att vi kan få jobb i de företag som måste bära upp sysselsättningen i framtiden. Ni har inte redovisat hur ni skall klara det.

Anf. 6 GUDRUN SCHYMAN (v) replik

Fru talman! Det är två saker som jag vill ta upp med Lars Tobisson. Det ena gäller säkerhetspolitiken, som ni ofta och gärna talar om, vilket jag tycker är bra. Nu skulle jag vilja ställa en fråga till Lars Tobisson.

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

De senaste veckorna har det pågått provsprängningar. Frankrikes president har ju satt sig i sinnet att testa och utveckla de franska kärnvapnen. Det är många som har protesterat mot det här på olika sätt, alltifrån köpbojkotter i våra affärer till uttalanden från statsministern och enskilda ministrar. Vänsterpartiet har krävt att vi skall göra något mer, bl.a. att vi skulle göra en manifestation i går när riksdagen öppnade. Vi fick inte gehör för det. Nu har vi krävt en särskild debatt i frågan, och jag hoppas att vi får gehör för det. Jag själv har krävt att regeringen skall avbryta allt militärt samarbete med Frankrike och också stoppa vapeninköpen från Frankrike. Det har man inte velat gå med på. Det finns mycket att göra.

Vad jag undrar över är vad ni moderater säger i frågan. Är ni intresserade av att delta i någon form av samarbete för att försöka få stopp på de här provsprängningarna, eller tycker ni att det är bra som det är? Det var det ena.

Det andra som jag vill ta upp är att jag inte kan låta bli att reagera när Lars Tobisson nämner den nu pågående konflikten i termer av att det är människor som kallhamrat kräver högre löner. Vad är det för människor, Lars Tobisson, som kräver högre löner på detta kallhamrade sätt? Jo, det är framför allt kvinnor som jobbar inom vård och omsorg, som har 10 000 kr, 11 500 kr eller kanske 12 000 kr i månaden, som går på vikariat, som är deltidsarbetslösa, som inte har någon trygghet i anställningen, som skall ta hand om Lars Tobisson den dag han kanske blir sjuk och när han blir gammal, som har sett till att Lars Tobissons barn, om han har några, har fått den utbildning och omsorg som de behöver. Dessa kallhamrade människor har nog rätt till arbete, trygghet i anställningen och en lön att leva på, anser jag.
(Applåder)

Anf. 7 LARS TOBISSON (m) replik

Fru talman! Så fort frågan om kärnvapenprov blev aktuell i början av juli gjorde jag å partiets vägnar ett uttalande där jag beklagade återupptagandet av kärnvapensprängningarna, i synnerhet som Frankrike förklarat sig ha för avsikt att nästa år underteckna provstoppsavtalet.

Detta ser jag som det mest allvarliga med de franska sprängningarna. De sätter provstoppsavtalet i fara, ett avtal där den borgerliga regeringen var mycket aktiv genom att driva fram ett totalstopp. Andra länder kan nu hoppa av detta avtal, och därför är Frankrikes och Kinas provsprängningar fel.

När jag talade om att det finns ett kallhamrat inslag i den pågående arbetsmarknadskonflikten var det för att kommunerna som bekant inte har något överflöd i sin ekonomi. Staten har ett jättestort hål i kassan; därifrån finns det inga pengar att hämta i form av bidrag. Ändå säger man: Vi skall driva igenom högre löner, även om det innebär att en del av våra arbetskamrater förlorar sina jobb. Däri ligger det kallhamrade.

Anf. 8 GUDRUN SCHYMAN (v) replik

Fru talman! Det gläder mig att Lars Tobisson tycker att det är fel att Frankrike genomför de här provsprängningarna, men det jag frågade

efter var vad ni är villiga att göra åt dem. På vilket sätt tycker moderaterna och Lars Tobisson att vi skall agera som politiker? Vilka krav vill Lars Tobisson och hans partikamrater ställa på regeringen i den här frågan? Vad gör ni för att få ett stopp på detta? Det var handling, inte bara ord, som jag efterlyste.

Vad beträffar kommunernas ekonomi, Lars Tobisson, är det faktiskt vi här i riksdagen som kan besluta om utrymmet för kommunerna. Vi kan göra det möjligt för alla dem som arbetar inom kommun och lands-ting att få drägliga löner och ordentliga arbetsvillkor. Det är Lars Tobisson och jag som kan se till att de inte alls behöver vara kallhamrade och ställa nödvändiga lönekrav mot anställningar. Jag hoppas att vi kan göra gemensam sak i frågan; det skulle glädja mig.

Anf. 9 LARS TOBISSON (m) replik

Fru talman! Vi har i t.ex. EU-nämnden stött regeringens framstötter i utrikesministersammanhang att fördöma kärnvapensprängningarna. Men utrikespolitiken skall bedrivas av regeringen, utifrån de principiella ställningstaganden denna gör. Partierna bör inte vid sidan av riksdagen göra gemensamma uttalanden eller manifestationer. Det leder bara till förvirring om Sveriges utrikespolitiska linje. Det, Gudrun Schyman, är ord utan handling.

Vad sedan gäller kommunerna har dessa inte ekonomi för dessa lönehöjningar, och staten har ännu mindre pengar att skjuta till i bidrag. Men den retorik som Gudrun Schyman använder visar vilken populist hon är. Medveten om att hon aldrig kommer att behöva ta ansvar, mer än som stödparti för socialdemokraternas skattehöjningar, kan hon ägna sig åt utgjutelser som, om de omsattes i verkligheten, skulle undergräva de välståndsskapande krafterna i samhället. Gudrun Schymans retorik bygger på den grundläggande missuppfattningen att man kan fördela något som inte finns.

Anf. 10 TALMANNEN

Härmed var detta replikskifte avslutat. Jag vill påminna om att jag senare i dag enligt överenskommelse kommer att diskutera Vänsterpartiets framställan med gruppledarna.

Anf. 11 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik

Fru talman! Tydlighet i EU-frågan är viktigt, sade Lars Tobisson. Då skulle jag vilja fråga: Hur tolkar moderaterna den tydlighet som väljarna har visat i EU-frågan? Kommer moderaterna att förorda ny folkomröstning efter regeringskonferensen om säkerhetspolitiken, EMU, de nya beslutsformerna och det som då står på dagordningen, de förväntade stora förändringar som kommer att ske?

Vad skiljer egentligen moderaterna och socialdemokraterna i EU-frågan? Under valrörelsen tyckte jag det var mycket svårt att se någon som helst skillnad. Under förhandlingarna om medlemskapet satt ni och höll varandra i hand. Finns det i dag några stora skillnader mellan moderat EU-politik och socialdemokratisk?

Prot. 1995/96:3

4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Jag undrar också över moderaternas framtidsvy när det gäller ekonomisk politik. I dag har vi en uppgång för exportindustrin, den går förhållandevis bra, samtidigt som kommuner och landsting måste dra ned. Jag undrar hur moderaterna ser på vård, omsorg, skola osv. i ett framtida moderat samhälle. Finns det någon framtidsbild av hur det här skall skötas?

Anf. 12 LARS TOBISSON (m) replik

Fru talman! Det finns det verkligen! Just problemen när det gäller vård, omsorg och skola sammanhänger med det offentliga monopol som råder på detta område och svårigheten att finansiera offentlig verksamhet. Det är därför vi kräver att man bryter upp dessa monopol och öppnar för enskilda alternativ. Det skulle ge en konkurrens som också gav högre effektivitet och bättre behovstillfredsställelse.

Marianne Samuelsson ställde också en fråga om väljarnas tydlighet i EU-valet. Nu var tydligheten kanske inte så stor när mer än hälften av väljarna stannade hemma. Men utslaget var klart i den meningen att det var en vridning åt vänster, och jag har redan givit skulden för detta åt den otydlighet som socialdemokraterna visade. Däri ligger skillnaden: Vi moderater säger vad vi vill. Vi vill vara med i det valutasamarbete som förbereds. Vi vill ställa upp och forma en europeisk freds- och säkerhetsordning.

Vad gäller folkomröstning om IGC kan det tänkas att det blir så stora förändringar efter översynskonferensen att det är motiverat. Jag tycker dock inte att det pekar i den riktningen. Det blir mera justeringar, och det har vi inget emot. Vi ser inte så stora behov av förändringar i själva uppdrags- och ansvarsfördelningen.

Beträffande EMU har vi faktiskt tagit ställning till detta. Det är sagt, och däri håller jag med regeringen, att beslutet om EMU skall fattas i Sveriges riksdag när vi väl har kvalificerat oss. Och om vi kvalificerar oss så är jag övertygad om att det är bättre för oss att vara med än att stå utanför.

Jag vill ställa en fråga till Marianne Samuelsson. Ni som är så hatiskt inställda till EU vill tydligen inte medverka till att de länder i Central- och Östeuropa som inget hellre vill än att komma med i EU får stöd och hjälp att komma dit. Det har framgått under valrörelsen. Varför vill ni förhindra detta? Hör inte Marianne Samuelsson på radion varje morgon om de tänkta ansökarländerna där det är allas högsta önskan att få komma med i det europeiska samarbetet? Varför säger ni nej till det?

Anf. 13 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik

Fru talman! Vi säger inte nej till att de östeuropeiska länderna skall få vara med i EU om de på ett demokratiskt sätt har möjlighet att ta ställning till beslutet. Vad vi inte vill är att EU som i dag upprättar handelsavtal som gynnar Östeuropa. I dag har man upprättat handelsavtal med öst som innebär att det är vi i EU som exporterar till öst medan de inte kan exportera sina produkter till oss eftersom jordbruket är

undantaget. Samtidigt är det i dagsläget huvudsakligen just det som de skulle klara att exportera. Därmed undergräver vi deras ekonomi.

Om man menar någonting med sin politik måste man också visa det i handling, och det tycker jag inte att EU i det här fallet har gjort. Man har direkt deklarerat att man faktiskt inte tycker att handel med öst är så viktigt. I alla rapporter om säkerhetsutveckling framgår att det är samarbetet människor emellan som är viktigt. Det är handeln som tryggar säkerheten i världen, inte stora unioner – det har det aldrig varit. Så är vår inställning i den frågan.

När det gäller EU-frågan och EMU i övrigt förstår jag att moderaterna tillsammans med socialdemokraterna tycker att det är en riksdagsfråga, men jag tror inte att svenska folket tycker det i dag. Vid folkomröstningen var det väldigt litet debatt om konsekvenserna av EMU. I dag har den debatten dragit i gång, och människor börjar inse att den ekonomiska politik som drivs inom EU inte är den vi vill se i Sverige. Att då säga att riksdagen skall fatta det beslutet tycker jag är dålig respekt för demokratin, eftersom riksdagen i dag inte representerar folkets åsikt när det gäller EMU-frågan.

Anf. 14 LARS TOBISSON (m) replik

Fru talman! Marianne Samuelsson sade att EU har slutit ett handelsavtal som gynnar Östeuropa. Jag vet inte om det var en felsägning, för sedan var tesen att Västeuropa exporterar mer dit än de östeuropeiska länderna själva förmår sälja tillbaka.

Det är riktigt att det finns en obalans, men problemet är inte avtalet, utan det är att de på grund av bristande distributionsmöjligheter och annat inte förmår fylla ut de ramar som existerar för export till västvärlden. Det skall vi hjälpa dem att åstadkomma. Det gör vi genom att visa en positiv inställning till deras strävanden att komma med i det europeiska samarbetet. Det bidrar inte ni i Miljöpartiet eller, för den delen, övriga nej-sägare till. Ni säger nej till ett sådant samarbete. Ni kan ju inte gärna önska att andra skall delta i det när ni själva fördömer det. Det är ert stora problem i den här debatten.

Anf. 15 OLOF JOHANSSON (c)

Fru talman! Jag har inte för avsikt att gräva i det förflutna här i dag. För det första gäller regeringsförklaringen framtiden – det är en avsiktsförklaring om vad som skall ske. För det andra är det framtiden som är påverkbar. Det gäller att lära sig av misstagen, vare sig de har begåtts före eller efter 1991, och sedan förstärka den utvecklingen. Det är vår förpliktelse som parti, vår förpliktelse i förhållande till väljarna.

Fyra politikområden kommer att stå i fokus under det kommande riksdagsåret.

- Det ekonomiska saneringsarbetet måste fortsätta. Kampen mot arbetslösheten är huvuduppgiften.
- Energifrågan kräver sin lösning. Centerpartiet utgår från att de partier som stod bakom linje 2 i folkomröstningen 1980 fullföljer sitt löfte till svenska folket att kärnkraften skall vara avvecklad senast år 2010.

Prot. 1995/96:3

4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

- Säkerhets- och försvarspolitiken är högaktuell. Redan i morgon presenterar regeringen en proposition. Den svenska alliansfriheten skall bestå och dörren stängas mot säkerhetspolitiska äventyrligheter.
- EU:s regeringskonferens 1996 avgör många betydelsefulla frågor i Europasamarbetet. I Sverige måste vi nu rannsaka oss själva efter den demokratiska katastrof – det är hårda ord, men de är berättigade i det här sammanhanget – som det låga valdeltagandet i EU-parlamentsvalet innebär. Folklig förankring avgör Sveriges möjligheter att vara en stark röst i Europa.

Fru talman! Fokuseringen till dessa fyra politikområden innebär på intet sätt att Centerpartiet minskar engagemanget för en skärpt svensk miljöpolitik, för kraftfulla åtgärder mot våldet i samhället, för stärkt grundtrygghet och rättvisa i välfärdspolitiken, för ökad jämställdhet och för att hela Sverige skall leva och att också de miljövänliga biologiska näringarna skall utvecklas.

Emellertid är ekonomin och jobben, ett energisystem utan kärnkraft, säkerhetspolitiken och Europas utveckling de fyra viktigaste uppgifterna för Sveriges riksdag och regering att hantera den närmaste tiden. Dessa uppgifter har en enorm betydelse för hela samhällets utveckling; de är långsiktiga till sin karaktär och de är starkt strukturpåverkande – de avgör helt enkelt framtiden.

Det första halvårets minoritetsregerande med återställar- och vänstersvängspolitik kunde inte skapa trovärdighet och stabilitet. De senaste sex månadernas konstruktiva samarbete mellan regeringen och Centerpartiet är på väg att klara just detta. Efter uppgörelsen mellan regeringen och Centerpartiet om vårbudgeten, arbetsmarknads- och regionalpolitiken, EU-finansieringen och konvergensprogrammet har förtroendet ökat och en allt stabilare situation etablerats för svensk ekonomi. Skillnaden är som mellan natt och dag. Nu ser vi i varje fall gryningsljuset.

Förhoppningarna från de flesta bedömare är nu stora att statens finanser skall förbättras snabbare än tidigare beräknat. Svartmålarerna i svensk politik – de som i denna beskrivning känner igen sig och sina tidigare anföranden från kammarens talarstol får gärna ta åt sig – dömde på förhand tvärsäkert ut s-c-samarbetet. De har på varje punkt fått fel. Tillväxten ökar mer än väntat. Den långa räntan är väsentligt lägre än i våras. Räntegapet mot Tyskland har sjunkit dramatiskt. Kronan stärks successivt. Allt detta har skett utan att inflationsbrasan har tänts. Sverige har ena foten uppe på fast mark.

Centerpartiet kommer att fortsätta att ta ansvar för Sverige. Det var ett partipolitiskt vågspel i våras men en nödvändig åtgärd för Sverige. Nationell samling var vårt budskap inför valet 1994. Därför står vi starka i förhållande till vår egen opinion och i förhållande till svenska folket. Behovet av nationell samling är inte mindre i dag än det var då. Vårt land behöver båda fötterna på fast mark. Den som står i skuld är inte fri, för att anknyta till finansministerns uttalande. Eller för att citera en annan källa: ”Du varder där icke utkommande, till dess du haver betalat den yttersta skärven”.

Med andra ord: Skuldbördans ränteboja håller oss fångslade tills vi betalat. Det finns ingen väg tillbaka. Sveriges framtid som välfärdsnation

ion ligger fortfarande i potten. Den som faller undan för vänsterpopulismens bedrägliga budskap i dag riskerar att ödelägga hela det mödosamma ekonomiska saneringsarbetet. Det kommer inte att bero på Centerpartiet om det bygge vi har påbörjat äventyras. Vi kommer att fortsätta det arbetet målmedvetet.

Varaktigt lägre räntenivå innebär mer av investeringar och jobb, billigare boende och mer att dela på för alla. Lägg därtill att matmomsen, som Ingvar Carlsson sade, sänks vid årsskiftet, vilket för en trebarnsfamilj betyder ca 400 kr per månad i lägre matkostnader. Sänkta priser ger mer pengar kvar i plånboken. Med en ny momsklass på 6 % – det är på gång – och högst tre momsklasser måste ju matmomsen sänkas, om man har någon social anständighet. De som inte vill detta förordar i realiteten en höjning. Detta beror, som ni vet, bl.a. på EU:s skatteriktlinjer.

Närmast står regeringens tillväxtproposition på dagordningen. Åtgärder för att öka företagandet och antalet nya jobb är helt nödvändiga. Regeringsförklaringen är med rätta fylld av positiva skrivningar om den svenska ekonomin. Men arbetsmarknadssituationen – det vill jag stryka under med mycket grova streck – är oacceptabel, och det är dessutom bråttom. Högkonjunkturer – som hjälper oss i det här arbetet – varar som bekant inte hur länge som helst.

Inför tillväxtpropositionen förutsätter Centerpartiet att tidigare uttåg i kompletteringspropositionen skall konkretiseras. Det gäller överenskommelsen om ökad riskkapitalförsörjning, inte minst för de små och medelstora företagen, och återinförd kvittningsrätt, som ju är till gagn för dem som i dag är löntagare och vill starta eget; det är viktigt för att de skall komma i gång och få fast mark under fötterna.

Chansen finns nu också att på allvar påbörja en skatteväxling. Det innebär lägre skatt på jobben och högre skatt på miljöskadlig verksamhet; det slår verkligen två flugor i en smäll. Jag vill gärna utveckla det här något mer eftersom jag tycker att debatten på det här området är undermålig.

Det fortsatta ekonomiska saneringsarbetet kan bli en upptakt för en radikal förändring av energisystemet genom en skatteväxlingsreform. Genom sänkt skatt på arbete ökar produktion och inkomster och därmed skattebasen. Skatt på miljöskadlig verksamhet minskar sådan verksamhet, och därmed minskar skattebasen – men också miljöskulden, som en del vill sopa under mattan i den vanliga diskussionen. Det är just dessa minskningar av miljöbelastningen, av miljöskulden, som är avsikten. Dessutom: Jobben är en bristvara, men det gäller inte för miljöskadlig verksamhet. Det finns alla möjligheter att fortsätta att successivt vidga den skattebasen till helt nya områden. De som förordar att vi skall vänta på utlandet säger också att vi skall vänta på den som är långsammast och missar dessutom poängen med god miljö som konkurrensfaktor. Tänk om vi skulle avstå från allt som andra länder inte förmår, inte vill, inte kan eller inte förstår!

Fru talman! Inom kort lägger Energikommisionen fram sitt betänkande. Vi utgår från att Socialdemokraterna och Folkpartiet avser att fullfölja sina löften i samband med folkomröstningen 1980. Linje 2

Prot. 1995/96:3

4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

utlovade att kärnkraften skulle vara avvecklad senast år 2010, både före folkomröstningen och därefter här i riksdagen. Sverige behöver en långsiktig och miljövänlig energipolitik. Energiförsörjningen måste vara trygg och spelreglerna klara.

Med dessa krav på ett kommande energibeslut finns det i det svenska energisystemet inget utrymme för kärnkraft, en kraftkälla behäftad med en hittills olöslig avfallsproblematik. Jag vill bara hänvisa till det som har hänt senast: det tydliga nej – tydligare än i den andra omröstningen, om jag så får uttrycka det – till att ta emot avfallet. 70 % sade nej i Sorsele.

Dessutom blir kärnkraften med tiden allt mindre pålitlig. En del tycks tro att den skall bli bättre ju mer den åldras, men det blir allt fler driftstörningar och sprickor – man kan ägna sig åt att försöka fila ned dem, men det förbättrar ju inte säkerheten. Det skapar bara ökad osäkerhet.

Om man biter sig fast vid kärnkraften riskeras Sveriges framtid som industri- och företagarnation. Miljöteknikutveckling, småskalighet och fler jobb blir resultatet av en omställning av energisystemet. Det är vår gemensamma uppgift att förstärka en sådan utveckling under riksdagsåret.

Säkerhets- och försvarspolitiken får vi tillfälle att återkomma till senare under morgondagen. Låt mig bara konstatera att Centerpartiets uppfattning om bibehållen svensk alliansfrihet och ett tydligt nej till medlemskap i Västeuropeiska unionen och NATO har mycket starkt stöd hos svenska folket. Det kräver ett efter våra förhållanden starkt försvar. Till dessa förhållanden hör både ekonomin och hotbilden i omvärlden. När hoten försvagas, liksom ekonomin, måste också försvaret spara – det borde alla inse.

Det nordiska samarbetet har en legitimitet och förankring hos svenska folket som Europasamarbetet ännu saknar. Det blev övertydligt vid EU-valet den 17 september. Valdeltagandet kan bara till en viss del förklaras med ”trötthet” att gå till valurnorna. Den som stannar där i analysen gör ett allvarligt misstag. EU har aldrig varit och blir aldrig något annat än ett långsiktigt projekt, där freden i Europa är den helt avgörande frågan. De snabba klippens löften slår tillbaka.

Det monetära samarbetets tredje steg med en gemensam valuta har i varje fall inte hittills fallit svenska folket i smaken, och det är inte förvånande. Såsom samarbetet nu är utformat tar det ingen hänsyn till de två frågor jämte fredsarbetet som Europas folk sätter högst på dagordningen, nämligen miljön och jobben. Projektet förutsätter dessutom en rörlighet på arbetsmarknaden som inte finns och som knappast heller är önskvärd, eftersom den leder till ökade regionala obalanser. Pluralism och olikheter ersätts av centralism och enhetlighet.

Minimikravet – och det är Centerpartiets krav – är en folkomröstning när frågan blir aktuell. Ett projekt utan återvändo, som det brukar sägas, vilket alltså när det väl har genomförts måste gå vidare och vidare, till en alltmer centralistisk ekonomisk politik, förutsätter snarast en förbundsstat. Ingen annan kommer att lösa Sveriges ekonomiska problem – inte EMU och inte ERM. En ansvarsfull ekonomisk politik,

en hållbar utveckling för jobb och bättre miljö, måste vi klara på hemmaplan och i konkurrens med andra. Det är uppgiften som ingen annan löser åt oss.

Anf. 16 GUDRUN SCHYMAN (v) replik

Fru talman! Låt mig bara säga att det nästan är litet rörande när Socialdemokraterna och Centerpartiet berömmar varandra så för de väldigt stora tag som de har tagit vad gäller saneringen. Jag hörde på radion i morse en uppgift om att det var Socialdemokraterna och Centerpartiet som hade gjort upp om ett saneringspaket på 118 miljarder. Jag vill påstå att 114 av dem gjorde Socialdemokraterna upp med Vänsterpartiet om efter det vänsterval som blev resultatet för ett år sedan. Men 4 miljarder är inte så dumt det heller, Olof Johansson.

Det gäller alltså att veta vad man talar om. Det gäller också om folkomröstningen om avfallet. Den genomfördes faktiskt i Storuman och inte i Sorsele. Det kan vara bra att notera för protokollet, så att det blir rätt åtminstone där.

Det som jag ville ta upp är frågan om en folkomröstning om EMU. Som jag uppfattade Olof Johansson på valnatten sade han i ganska bestämda ordalag att det inte blir fråga om något EMU-medlemskap för Sveriges del med mindre än att vi har en folkomröstning. Det är åtminstone min uppfattning, och jag hoppas att den också är Olof Johanssons. Jag skulle vilja ha litet besked, eftersom jag tror att det är nödvändigt att Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som jag tror är överens i den här frågan, nu sätter sig ned och diskuterar hur vi skall få till stånd en tillräcklig opinion för att övertyga regeringen om att detta måste till.

Anf. 17 OLOF JOHANSSON (c) replik

Fru talman! Jag är glad åt att Gudrun Schyman anser sig kunna räkna. En betydande del av det som genomfördes, det som var förnuftigt, stod en bredare majoritet för här i riksdagen än bara Vänsterpartiet och Socialdemokraterna.

Men – och det är det som är det avgörande – det räckte inte för att skapa trovärdighet, Gudrun Schyman. Det hände ingenting i inställningen från omvärlden och inte heller på hemmaplan på grund av den politiken. Jag skall, som jag inledningsvis sade, i dag inte ägna mig åt det förflutna, men jag vill säga att Sverige där förlorade ett halvår. Det handlar ju om att skapa en sådan balans i de åtgärder som man vidtar att man uppnår trovärdighet, dvs. att man också är beredd att vidta smärtsamma åtgärder som drabbar många. Man kan inte bara sätta upp fingret i luften och känna hur opinionen blåser. Åtgärderna kan då komma för sent. Gudrun Schyman bör någon gång för sina egna tala om att det är just de svagaste människorna i vårt samhälle som kommer att förlora allra mest på detta. De andra, de starka, de som har pengar och som aldrig behöver låna, klarar sig alltid.

Anf. 18 GUDRUN SCHYMAN (v) replik

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3

4 oktober

Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen

Fru talman! Det är alldeles riktigt att de alltid klarar sig, och det är just det som de har gjort under de gångna åren – under den borgerliga regering som Olof Johansson satt i och även nu, när Olof Johansson samarbetar med den nya regeringen. Det är just de som klarar sig, medan de som inget har skall bidra.

Jag förstår inte, Olof Johansson, vilken trovärdighet som man skapar genom att sänka barnbidragen och ersättningarna från a-kassan och sjukförsäkringen. I vems ögon skapar man då trovärdighet? Jag tycker att Olof Johansson skall fundera på det.

Jag fick vidare inget riktigt svar på frågan om Olof Johansson nu vill sätta sig ned med Vänsterpartiet – jag utgår från att också Miljöpartiet är intresserat – och diskutera hur vi bygger vidare på det opinionsarbete kring EU-frågan som faktiskt behövs för att vi inte skall bli överkörda vad gäller EMU.

Anf. 19 OLOF JOHANSSON (c) replik

Fru talman! Svaret på den senaste frågan är självklart. Det återfinns ju i våra valprogram. Det är bara att läsa. Det hoppades jag att andra partier också skulle göra, eftersom frågan har diskuterats så mycket under den gångna valrörelsen.

Vårt svar när det gäller EMU, så som det är utformat i dag, är nej. De viktiga komponenterna saknas och är inte integrerade i systemet. Jag har vidareutvecklat denna kritik i dag. Jobben och miljön ligger utanför systemet, och därmed är det inte acceptabelt. Det betyder att de kommer att vara nedvärderade i en situation där konvergenskraven är prioriterade.

Det är inget fel. Jag hoppas att Vänsterpartiet också instämmer vad gäller konvergenskrav. Miljöpartiet har förstått det. Ni har inte förstått det. Ni ställer inte upp på konvergensprogrammet.

Det behövs disciplin, ordning och reda i ekonomin för att det skall fungera. Det är själva grunden. Därför måste kraven finnas. Men det krävs också andra faktorer som måste föras till systemet på ett likvärdigt sätt för att det skall bli en helhet. Annars blir det, precis som det står i vårt valprogram, ännu ett centralistiskt projekt utan helhetssyn som måste avvisas. Det är direkt taget ur vårt valprogram.

Anf. 20 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik

Fru talman! Det gläder mig att jag äntligen har fått ett tydligt svar från Centern om hur man ser på EMU. Tidigare har man bara, tycker jag, fått nja-broschyrer och nja-svar som inte har givit någon tydlighet alls. Tack så mycket för den tydligheten!

Jag hoppas verkligen att vi nu också kan se ett samarbete kring denna viktiga fråga mellan partierna i riksdagen. Vi behöver samarbeta i sakfrågor på många områden. Här är en fråga där vi kanske kan hjälpa åt med att se till att demokratin och debatten fungerar i samhället.

Det behövs också samarbete om andra frågor – miljöfrågorna bl.a. Jag skulle vilja fråga Centerpartiet vad man konkret har fått ut inom miljöområdet av samarbetet med Socialdemokraterna. Hitintills tycker

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

jag mest att vi har sett att ni har lyckats skydda bönderna i era uppgörelser. Jag skulle gärna vilja höra vad ni har gjort på miljöområdet.

Det gäller också att vi samarbetar för att värna de svaga människorna i samhället. Det är precis som Olof Johansson sade: De starka klarar sig alltid. Menade Olof Johansson att uppgörelsen med Socialdemokraterna ledde till att vi värnar de svaga? I dag har stora grupper i vårt samhälle problem att klara sin hushållsbudget – minst lika stora problem som vi har att klara statsfinanserna – och de har inte råd att köpa den mat de skulle behöva till sin familj utan får kanske många gånger ta billigast möjliga.

Jag menar att uppgörelsen ledde till att de svaga blev svagare. Man hade kunnat använda en annan modell – den modell som Miljöpartiet föreslog, med brutet tak – och därmed hade man skyddat de svagaste men tagit litet mer från oss som har råd.

Anf. 21 OLOF JOHANSSON (c) replik

Fru talman! Det är inte svårt att ge exempel på framgångar i samarbetet från våra utgångspunkter. Jag skall inte räkna upp dem alla.

Jag vill be alla jordbrukare – det är väl inte så många som sitter inne i dag vid radioapparater eller TV-apparater – att lyssna på vad Miljöpartiets representant säger och på vilka fördomar hon sprider om bönder, som om det handlade om att positivt särbehandla en grupp. Att hålla landskap öppna genom att ge miljöstöd är faktiskt ett jobb, ett arbete, Marianne Samuelsson! Det var det som uppgörelsen i februari i jordbruksutskottet handlade om. Att hålla landskapet öppet, som vi alla vill och pratar vackert om, är ett arbete som man inte får ersättning för men som kostar någonting att utföra. Någon skall ju göra jobbet!

Är det då inte rättvist att det finns någon sorts samhällsengagemang i den typen av frågor? Det är ett jättebra exempel på en miljöframgång för oss. Så var det inte från början, under Gudrun Schymans skördetid, när förslagen lades fram.

Det andra exemplet gällde de svaga. Matmomsen är ett typexempel på hur man strukturellt måste vrida den ekonomiska utvecklingen så att man lättar på skatten för dem som matkostnaderna betyder mest för. Vi undantar ju ingen. Det har kallats för gåsleversocialism i retoriken. Jag hoppas att det inte blir särskilt mycket gåslever efter de franska kärnvapenproven, så det kanske vi kan bortse ifrån som en del av menyn.

Det handlar om att skapa förutsättningar för lägre priser och att rikta skattesänkningarna till de människor som bäst behöver dem.

När det gäller EMU vill jag säga att det är självklart att vi har anledning att ta oss en ordentlig funderare över alla partigränser. Jag hoppas nämligen att sanningen efter hand skall uppenbaras för allt fler, även om det i dag kanske inte finns någon helt tydlig majoritet för det synsätt som jag har redogjort för här. Det är klart att det är först nu som debatten kommer.

Min poäng i mitt inledningsanförande var följande: Att avstå självbestämmanderätt i stor omfattning till en internationell organisation utan förankring i folket leder till värre problem än dem vi har sett efter det EU-parlamentsval som vi nyss har haft.

Prot. 1995/96:3
4 oktober

Anf. 22 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik

Fru talman! Vi tycker också att miljöstödet är en viktig del i det stöd man nu kan ta hem från EU-samarbetet, Olof Johansson. Men var det stödet det enda som man hitintills har lyckats uppnå i samarbetet? Skatteväxlingen, som är viktig för att klara energifrågorna i framtiden, har man tydligen ännu inte lyckats få in.

Matmomssänkningen, sett ur perspektivet av de neddragningar man gjorde på barnbidrag och i de olika socialförsäkringsformerna, kanske inte var det allra bästa stödet till barnfamiljerna. Vi har precis som Centern länge haft en sänkning av matmomsen på vårt program. Därför stödde vi förslaget i detta fall.

Jag tror ändå att den modell som Miljöpartiet lade fram – ett höjt och beskattat barnbidrag – hade givit betydligt bättre fördelningseffekt och större effekt för just de barnfamiljer som i dag har det svårt med sin ekonomi än modellen med sänkt matmoms.

Anf. 23 OLOF JOHANSSON (c) replik

Fru talman! Jag tror att Miljöpartiet ibland underskattar en del tröghetsmekanismer i den politiska verksamheten. Vi kämpade länge under den tidigare regeringen för att över huvud taget få till en utredning om skatteväxling. Det gick till sist. Det tog tid. Nu finns den.

Ibland kan man använda utredningar som ett skäl för att ingenting göra omedelbart. Man inväntar utredningens resultat, som det brukar heta. Det är ett sätt att se på utredningar.

Vi menar att den gemensamma arbetsgrupp om CO₂-skatten vi har som en restpost från höstens verksamhet kan vara en inledning. Det är den linje som vi driver. Sedan får man ta de större greppen när utredningen kommer. Men det är ingenting som gör att man behöver vänta på att förändra CO₂-skatten i närperspektivet. Vi kommer självfallet att driva på detta.

Jag går tillbaka till fördelningspolitiken. En parentes, bara: Vi mot-satte oss barnbidragssänkningen av samma skäl som Marianne Samuelsson. Men låt det vara förfluten tid.

Vad det handlade om i svensk ekonomi – det trodde jag att alla hade klart för sig – var att vi stod vid avgrundens rand. Då kan man inte vänta med åtgärder. Då måste man ha breda åtgärder som påverkar alla, för det är naturligtvis de som är mest beroende av samhällets stöd som då påverkas. De andra, som inte är beroende av samhällets stöd, måste man ta skattevägen. Jag har ingenting emot det. Det måste man göra.

Men man kan inte vänta. Man kan inte ge luddiga signaler till marknaden. I så fall kunde det ha varit för sent redan i dag. Vi hade oåterkalleligen varit i långivarnas klor. Då hade denna församling haft betydligt mindre anledning att över huvud taget samlas.

Anf. 24 LARS LEIJONBORG (fp)

Fru talman! Det låga valdeltagandet i EU-valet var ett tecken. Men det finns tyvärr många fler. Alldeles för många människor känner en

växande misstro mot oss politiker, mot det politiska systemet och mot dess sätt att fungera.

Löftesbrotten har varit för många. Skillnaden har blivit för stor mellan retoriken före valet och realiteten efter valet. Skillnaden mellan det statsministern säger – kanske för att lugna en intern revolt, kanske för att bygga ett äreminne inför sin egen avgång – och det man upplever i sin egen vardag blir för stor.

Massmediernas rapportering om samhällsfrågor ökar ofta förvirringen i stället för att minska den. I en intressant och väldokumenterad artikel i tidskriften Arena skriver journalisten Björn Elmbrant: Uppfattningen att det kärvs folkligt stöd, rentav demokratisk legitimitet, för att genomföra stora förändringar håller på att försvinna. Han tecknar bilden av en elit som lösgjort sig från dem där nere.

För oss liberaler, som är demokrater in i hjärteroten, är detta en helt avgörande politisk fråga. Elitismen kanske kan fungera en kort övergångsperiod. Men på längre sikt är en levande demokrati en absolut förutsättning för att ett samhälle skall kunna hantera sina problem och utvecklas.

Vi liberaler har traditionellt varit mycket inblandade i demokratisk ingenjörskonst för att ändra på grundlagar och andra regler så att demokratin skall fungera bättre. Det har ofta varit reformer i rätt riktning. De reformer som jag själv häromåret var inblandad i, där det gällde förlängd mandatperiod och ett större inslag av personval, var steg i rätt riktning.

Det är nu 25 år sedan Folkpartiet under Gunnar Helén började tala om närdemokrati. Det begreppet är väl så aktuellt nu som det var då. Då handlade det om kommunala folkomröstningar, möjlighet att inrätta kommunalråd och liknande. Kanske har vi på detta område en stor uppgift kvar, nämligen att nu tillåta de lokala frågorna att spela en större roll för människorna.

Det skulle åstadkommas genom att vi ger de kommunala frågorna egna valrörelser, så att de slapp att ständigt drunkna i rikspolitiken, genom skilda valdagar för riks- och kommunalval. Det talas om att Ingvar Carlsson genom sin känslomässiga bindning till Tage Erlander och till Erlanders begrepp ”det kommunala sambandet” har hindrat en sådan reform. Kanske innebär hans avgång en öppning på den punkten.

Alla vi politiker måste på nytt ställa oss frågorna: Lovar vi mer än vi kan hålla? Talar vi så att människor begriper? Är vi verkligen beredda att lyssna på andras synpunkter? När det gäller vallöften och löftesbrott har givetvis inget parti helt rent samvete. Jag är av naturliga skäl inte helt objektiv. Men jag och många med mig anser att Socialdemokraterna står i en klass för sig när det gäller att säga en sak före valet och att göra något annat efter.

Jag kan inte tolka den interna debatt som nu förs inom Socialdemokraterna på annat sätt än som en sund reaktion hos många gräsrotter mot att klyftan har blivit orimligt stor. I söndags anklagades den socialdemokratiska ledningen i den ena Stockholmsmorgontidningen för att ha lagt om politiken i smyg. Samma dag hade den andra morgontidningen i Stockholm en stor rubrik över en hel sida: Privata sjukförsäk-

Prot. 1995/96:3

4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen
med anledning av
regeringsförklaringen*

ringar ökar kraftigt. Socialförsäkringsministern uppmanar facken att försöka teckna avtal om tilläggsförsäkringar.

Det var precis det systemet vi inte ville ha, att de som har råd eller råkar tillhöra en stark fackförening skulle kunna skapa sig en bättre ekonomisk trygghet vid sjukdom, när vi slöt upp bakom den generella välfärdspolitiken. Det är klart att många måste uppfatta detta som en kursomläggning av Socialdemokraterna.

Ni gav intrycket att ni snabbt skulle kunna pressa tillbaka arbetslösheten. Det har inte skett. Ni gav intrycket att uppsägningar i den offentliga sektorn skulle upphöra. Det har inte skett. I många fall handlar dessa kursomläggningar om saker som jag tycker är bra men som ni inte har förankrat hos era egna väljare. Det gäller EU-medlemskapet, skattereformen och besparingspolitiken efter 1994 års val.

Vi i Folkpartiet har naturligtvis särskilda skäl att analysera vår situation. Vi har flera förlustval bakom oss. En del säger att vi är för ärliga. Det skall vi inte ändra på. Vi skall ta vår utgångspunkt i samhällsanalysen. Vad är det som oroar dagens människor mest? Är det våldet, arbetslösheten eller miljöproblemen? Är det att vi kan lita på socialförsäkringarna och att vården verkligen fungerar när vi behöver den? Utifrån svaren skall vi försöka forma ett liberalt program med både gamla och nya idéer som vi tror kan bli till nytta för Sverige.

Vi skall också försöka ändra vårt arbete så att vi blir mer lyhörda, ökar våra kontaktytor mot grupper som hittills har varit dåligt representerade, hittar former för att bli ännu mer kreativa när det gäller att finna lösningar på de stora samhällsfrågorna. Däremot kommer vi inte att ge upp.

Ett vanligt påstående i debatten om Folkpartiets situation är att vår tillbakagång förklaras av att liberalismen numera finns i många partier så att behovet av just Folkpartiet inte längre är så stort. Om så vore skulle naturligtvis ingen vara gladare än vi.

Politik är inte allt här i världen. Det finns mycket man kan ägna sig åt. Folkpartiet är inget självändamål. Men när vi ser oss omkring i det politiska landskapet ser vi tyvärr inte så mycket kämpande liberalism. Detta blir alldeles uppenbart om man ser på det val som ägde rum för ett par veckor sedan. De partier som där hade stora framgångar representerar mycket litet av liberalt tänkande.

Jag är i och för sig övertygad om att många av de väljare som har röstat på Miljöpartiet drivs av ett mycket äkta miljöengagemang som vi i Folkpartiet helt och hållet delar. Men jag är lika övertygad om att det recept som erbjuds av det parti de röstat på inte är bra för miljön.

De två grundelementen i Miljöpartiets politik är motstånd mot internationell samverkan och motstånd mot tillväxt. Båda de värderingarna är katastrofala för ett framgångsrikt miljöarbete. Det finns inte en chans att minska ozonhålet eller att komma ordentligt framåt med koldioxidens klimatpåverkan om det arbetet inte sker i många länder. Jag håller med Olof Johansson om att ett land kan gå en bit före. Men till sist blir det ändå omöjligt att nå verkliga resultat om vi inte har internationell samverkan.

Då svarar Miljöpartiet: Vi är inte emot samverkan – det är bara EU som vi är emot. Det saknar all trovärdighet. Man kan kritisera EU för mycket, bristande effektivitet, bristande demokrati och allt möjligt. Men jämfört med allt annat internationellt samarbete ligger EU hästlängder framför andra både när det gäller demokrati och effektivitet.

När det gäller tillväxt tror jag inte att det finns något exempel på att miljön har blivit vinnare när ett land har blivit fattigare. Ni har fått för er att tillväxt måste betyda förgiftning av naturen eller förstöring av ändligena naturresurser. Men tillväxt är lika mycket att arbetslösa kommer i arbete, att människor tillväxer i kunskap och att människor blir mer uppfinningsrika. Utmaningen är att bejaka tillväxt men vrida den i banor som är ekologiskt hållbara.

Vi har som bekant granskat Vänsterpartiet ganska noga. Jag kan försäkra att vi har upptäckt mycket få liberala inslag. Det är opportunist och populism som ligger bakom partiets framgångar. Människor skall arbeta mindre men kunna kräva fler och högre bidrag. Den politiken håller inte ihop.

Socialdemokratin har naturligtvis en kontaktyta mot den liberala idétraditionen. Jag har redan nämnt att man i praktisk politik sida vid sida med oss genomfört en del viktiga samhällsförändringar. Men ser man på dagens socialdemokrati är det inte förnyarna, de som delvis inspirerats av liberala tankar, som har vind i seglen, utan det är traditionalisterna. Trots, eller möjligen på grund av, rosornas krig verkar det också som om särintressena har flyttat fram sina positioner.

Ingvar Carlsson var ju väldigt ilsken på ett debattinlägg häromdagen. I upprördheten sade han: Det finns ingen fackföreningsrörelse i världen som har så stort politiskt inflytande som den svenska.

Det var alltså inte som Göran Persson sade för en tid sedan att facket är ett särintresse bland andra. I Ingvar Carlssons ilska fick vi sanningen. En annan sanning är just att er bindning till facket kraftigt försvårat samverkan mellan folkpartister och socialdemokrater.

De tre partier som vi samverkade med i regeringsställning under den förra perioden har naturligtvis en del liberala inslag. Valfrihetsrevolutionen och småföretagarpolitiken för att stärka marknadsekonomin hade inte varit möjliga om vi inte hade haft en sådan gemensam idégrund.

Samtidigt finns det hos vart och ett av dessa tre partier inslag som gör att vi inte skulle sova riktigt lugnt om natten om det liberala standaret tagits över av något av dem. Försvaret för den generella välfärdspolitik, engagemanget för lika chanser och möjligheter för både kvinnor och män, modet att stå upp rakt och tydligt för minoriteter av olika slag när det blåser hårt emot känner vi är sådant som vi inte kan lämna till något av de andra borgerliga partierna.

Jag inledde med frågeställningen hur vi skall tolka det låga valdeltagandet i EU-valet. Jag tänkte avsluta med en annan frågeställning som är lika viktig, men som har en helt annan och mycket ljusare bakgrund, nämligen hur vi skall tolka det första halvårets höga tillväxtsiffra och vad den betyder för vår viktigaste uppgift – att pressa tillbaka arbetslösheten.

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Ingvar Carlsson påpekade själv att det var tio år sedan vi nådde en sådan här siffra förra gången. Slutsatsen ligger ju nära till hands, nämligen att det går bra i svensk ekonomi ett par tre år efter stora devalveringar. Jag noterade i replikskiftet mellan Lars Tobisson och Ingvar Carlsson att ingen av dem nämnde effekterna av de stora devalveringarna. Det är klart att även vi, som försvarar den borgerliga regeringen, måste erkänna att en del av uppgången mot slutet av den borgerliga regeringsperioden berodde på den devalveringen.

När Sverige rear sina varor med 15-25 % får vi sälja väldigt mycket, och det går bra. Men redan året efter rekordåret hade tillväxten sjunkit starkt, och 1986 var den nere på nivån 1 %. Skulle det upprepas kommer Sverige att ha fastnat i massarbetslöshet och skuldsaneringen kommer att misslyckas.

Jag tror att det är fullständigt fel signaler när regeringen börjar ifrågasätta om det behövs ytterligare tillväxtåtgärder och ytterligare besparingar. Det är att vara överoptimistisk att tro att tillväxten tuffar på på den här nivån i flera halvår till utan kraftfulla åtgärder. Kalla mig möjligen svartmålar, men jag tycker att jag har en mycket god grund när jag gör det påståendet, både i Sveriges ekonomiska historia och i vad ekonomiska bedömare har sagt. Konjunkturinstitutets barometer i går var en varningsklocka. Där talade man om en mjuklandning. Ökningen av industriproduktionen har redan börjat avta.

Vi behöver göra allt det som vi har talat så mycket om och som möjligen antyds i regeringsförklaringen, men det finns inga konkreta förslag där. Vi måste lösa riskkapitalförsörjningen för småföretagen. Då duger det inte med att bara göra något för småföretagen. Det stora som behöver ske på det området är ju att storföretagens stora vinster skall kanaliseras över till de växande innovationsföretagen. Det sker inte om vinsterna läses in i storföretagen genom dubbelbeskattningen.

Småföretagen behöver en flexiblare arbetsrätt. Det finns sannerligen inget lugnande besked till dem i regeringsförklaringen. Facken har fått vetorätt mot alla förändringar.

Många svenska företag väntar också på besked om energipolitiken i framtiden. Den frågan berör ju både den demokratifråga jag började med och i hög grad hur det skall gå med tillväxten framöver.

Vi har som bekant inte sprungit benen av oss för att få bli ett stödparti åt regeringen efter det besked vi fick i regeringsfrågan för ett år sedan. Men jag vill gärna säga att vi i denna fråga känner en förpliktelse från linje 2-samarbetet och från energiuppgörelsen 1991 att fullfölja samarbetet på en brett förankrad energipolitik. Där är den svåra uppgiften att definiera hur vi i dag skall uttolka det som linje 2 stod för. Det som stod på affischerna och som var själva grundtanken var ju att kärnkraften skall avvecklas med förnuft. Vad innebär det nu?

Det är ju allmänt känt att i Energikommissionen utreds nu ett slags mellanalternativ som innebär att en del kärnkraft kommer att få bli kvar efter år 2010 därför att man bedömer kostnaderna i form av ökade koldioxidutsläpp och i form av förlorade jobb för höga för en total avveckling.

I det sammanhanget måste jag fråga Ingvar Carlsson, om inte annat så av rena almanacksskäl, om det är så att förhandlingar med regeringen med utgångspunkt i ett sådant alternativ måste anstå tills han har avgått som statsminister.

Till sist. Konjunkturbarometern i går var i stort sett dyster när det gäller nya jobb. Den minskning av nyföretagandet som jag påpekade i vår förra debatt före sommaren har fortsatt enligt en annan undersökning. Det socialdemokraterna sade före valet om arbetslösheten och en ny attityd till småföretag har inte infriats. Det har naturligtvis ett nära samband.

I dagens Sverige finns det inget annat sätt att klara jobben än att åstadkomma en våg av nyföretagande. Det var därför vi gick till val på en småföretagarvänlig politik, och det är därför vi nu fullföljer den så konsekvent vi kan. Det är så vi tycker att politik borde bedrivas.

(Applåder)

Anf. 25 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Det var synd att inte Folkpartiet tillämpade en positiv företagarpolitik under sin tid i regeringen. Då försvann ju 50 000 företag i det här landet. Det var många arbetsplatser och mycket produktion. Jag tror att många småföretagare är oerhört besvikna på Folkpartiet.

Sedan kan jag inte undgå frestelsen att säga något om författningsfrågan. Det vet väl Lars Leijonborg.

Ja, jag är för en gemensam valdag. Vi hade ett mycket högt valdeltagande, 87 %, i kommunal- och landstingsvalet i Sverige. Norge har skilda valdagar. De hade ett valdeltagande på 58 % i det senaste kommunalvalet för några veckor sedan. I de länder i EU där man har sina riksdagsval och EU-val samtidigt är valdeltagandet högt. Vi hamnade på drygt 40 % med det isolerade valet. Den frågan tål nog att diskuteras.

Jag tycker att Lars Leijonborg gör rätt i att varna för att, när man har haft sådana devalveringar som vi har haft för några år sedan, det finns en risk att effekten klingar av och inte blir långsiktig om man inte gör något mer. Regeringen är mycket uppmärksam på detta. Det var därför vi i regeringsdeklarationen presenterade en lång rad åtgärder för att stimulera tillväxten och göra detta uthålligt. Jag tror att vi har goda möjligheter till det.

Jag står för att den nordiska modellen gäller, Lars Leijonborg. Fackföreningsrörelsen har ett betydande inflytande. Jag tycker att det är bra att löntagarna i Sverige inte bara behöver löneförhandla utan även kan diskutera med det demokratiska systemets främsta företrädare.

Jag undrar hur de TCO:are som hörde Lars Leijonborgs mycket antifackliga inlägg här upplevde det, när många av dem dessutom är ute i en svår strid för sina medlemmar. Jag skäms inte för att jag är för facklig och politisk samverkan. Men jag säger som statsminister också ifrån när jag anser att det är politikerna, riksdagen och regeringen som har ett ansvar. Facket företräder sina medlemmar. Vi i denna kammare

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

företräder hela svenska folket. Det har jag ingen svårighet att göra skillnad mellan.

Arbetet med energifrågorna kommer att bedrivas helt oberoende av statsministerskifte och partiledarskifte. Däremot vill jag göra följande reflexion.

Det är ganska fantastiskt att en partiföreträdare använder en så stor del av en TV-sänd debatt i riksdagen för att motivera att det egna partiet över huvud taget behövs.

Visst diskuteras det inom socialdemokratins. Just nu diskuteras det oerhört mycket. Vi brukar säga att det är högt i tak. Det är ibland t.o.m. lika högt som i kyrkan eller ännu högre. Och ibland gör vi kanske ett och annat självmål. Men, Lars Leijonborg, det finns något som är mycket värre, nämligen när det blir tyst om ett parti, när journalisterna inte kommer till presskonferenserna och när ingen bryr sig. Det är detta som är bekymret för Folkpartiet.

Jag läste i går Hans Bergströms artikel på DN:s ledarsida. Han skrev följande ganska kloka ord:

”ALLA DISKUTERAR nu ‘socialdemokratins kris’. Men den borgerliga krisen är faktiskt inte mindre. Och den socialdemokratiska vore långt mindre allvarlig till sina verkningar om den inte var förenad med ett liberalt sammanbrott och en opposition utan förmåga.”

Det är stenhårda ord från landets största liberala tidning med en liberal ledarskribent – ett liberalt sammanbrott och en opposition utan förmåga.

Anf. 26 LARS LEIJONBORG (fp) replik

Fru talman! Jag har uppfattningen att det knappast finns någon viktigare fråga att diskutera än hur liberala idéer skall bli starkare i det här samhället. Det anser jag var ett mycket välmotiverat avsnitt i mitt anförande.

Det var en intressant inblick som vi fick i socialdemokratins inre värld. Vi förstår nu att skälet till den vendetta som nu pågår är att man vill ha fler journalister på sina presskonferenser. Och det tycks ju ha lyckats så här långt.

Ingvar Carlsson har väl möjligen skrivit sin sista regeringsförklaring. Men jag skulle ändå vilja ge ett gott råd både till efterträdaren och till Ingvar Carlsson när det gäller hans inblandning i andra politiska dokument framöver.

Om man talar om samförstånd bör man vid utformningen av dokument skilja mellan politiska dokument och debatthandledningar till Bommersvik. Det är möjligt att verklighetsbilden av att borgarna satt i tre år och körde landet i botten och att socialdemokratins sedan kom och löste alla problem går hem på Bommersvik. Men i ett seriöst sammanhang har den ingen trovärdighet. Dessutom blir den ganska provocerande för dem som upplever att de jobbar i sitt anletes svett för att hantera precis samma utmaningar som socialdemokratins nu har hantlerat.

Apropå påståendet att det behövs en slav på triumfvagnen som säger att allt inte är frid och fröjd, påpekades det i Dagens Nyheter i dag

att Kjell-Olof Feldt också hyllades i svensk och utländsk affärspress under åren 1986–1987, men då, i slutet av 1980-talet, var Sverige i rask takt på väg mot finanskraschen. Det är därför som jag verkligen vill inskräpa att den eftervård som de socialdemokratiska regeringarna på 1980-talet totalt misskötte inte får misskötas den här gången, dvs. eftervården till devalveringen. Min bedömning är att ni, genom den attityd som ni nu strålar ut, dvs. att alla problem är lösta, är på god väg att misslyckas i eftervården.

Anf. 27 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! På en punkt skall jag omedelbart korrigera Lars Leijonborg. Vi anser definitivt inte att alla problem är lösta. Den allra största och svåraste uppgiften, nämligen att minska arbetslösheten till mer vanliga svenska nivåer, återstår. Jag sade redan i valrörelsen att inget annat land före oss har klarat det när arbetslösheten har blivit så hög. Det kommer att bli ett fruktansvärt tungt och svårt men viktigt arbete att pressa ned arbetslösheten tiondel för tiondel.

Jag vill återigen understryka att jag delar Lars Leijonborgs uppfattning när det gäller att se upp med riskerna för att man så att säga lägger av politiken i och med att den här första viktiga uppgången i ekonomin har skett. Den är en nödvändig förutsättning. Men den måste följas av en lång rad ytterligare åtgärder. Jag presenterade områdena i går. Och vi kommer under det närmaste året, Lars Leijonborg, att lägga fram förslag efter förslag som handlar om utbildning, kompetenshöjning, forskning, arbetsmarknadspolitik, miljöpolitik, energipolitik, osv.

Det kan bli för mycket journalister också. Jag kom knappt ut från Sveavägen 68 häromdagen. Då tycker man att lagom är bäst. Men eftersom jag också har varit i situationer då vi inte har haft ett övermått av journalister på våra presskonferenser, vidhåller jag att det är värre än när man har en livlig debatt och det stormar litet grand i partiet.

När det gäller samförstånd tycker jag att vi har visat att vi klarar den uppgiften ganska bra. Tillsammans med Folkpartiet har vi, som Lars Leijonborg påpekade, samarbetat om en stor skattereform. På senare tid har vi samarbetat med Centerpartiet på ett utomordentligt konstruktivt sätt. Det handlade ändå om att vi skulle gjuta ihop åsikter från oss tidigare som oppositionsparti med ett tidigare regeringsparti. Det var möjligt på grund av att vi hade respekt för våra något olika utgångslägen och därifrån försökte diskutera oss fram till en gemensam lösning. Det tror jag faktiskt har varit utomordentligt bra för landet. Räntan är i dag ungefär 2 % lägre, Lars Leijonborg, än när vi träffade den överenskommelsen. Det betyder oerhört mycket för dem som har lån på sina hus. Det innebär kraftigt sänkta kostnader. För landet innebär det enorma besparingar. För företagen som lånar är detta skillnaden mellan att göra en investering eller att inte göra den.

Jag skulle egentligen vilja avsluta det här inlägget med en fråga till Folkpartiets ledare, Maria Leissner. Men av praktiska skäl är det inte möjligt. Därför riktar jag den till Lars Leijonborg. Efter att i många år ha samarbetat och diskuterat med Folkpartiet, tyckte jag att jag hade en ganska klar uppfattning om var Folkpartiet stod, nämligen på vänster-

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

kanten inom borgerligheten med socialliberala ambitioner. Men i dag vet jag inte längre var Folkpartiet står. Jag vet inte ens var Folkpartiet står i en sådan grundläggande fråga som säkerhetspolitiken. Är Folkpartiet för ett medlemskap i NATO eller vill man inte vara med i NATO? Jag har upplevt mycket oklara signaler när det gäller FN och FN:s aktiviteter i det tidigare Jugoslavien. Jag har hört Lars Leijonborg vara på väg att döma ut Förenta nationerna och Förenta nationernas möjligheter att agera i framtiden. Och inte minst när det gäller den sociala politiken tycker jag att det råder stor oklarhet. Inom trafiken kan det vara fullständigt katastrofalt om man inte vet om man är till höger eller vänster. Men även inom politiken kan det bli ganska förvirrande, Lars Leijonborg.

Anf. 28 LARS LEIJONBORG (fp) replik

Fru talman! När det gäller journalister kan vi i varje fall enas om fördelningspolitiken. Jag tror att det vore bra om vi kunde dela det journalistiska intresset jämnt oss emellan. Det skulle säkert båda partierna vinna på.

Jag är nästan förvånad över att Ingvar Carlsson tar upp säkerhetspolitiken. Jag såg Ingvar Carlsson efter Mallorcamötet säga att hans vision är en situation där demokratiska länder kan skära ner sitt försvar genom samverkan. Men det är ju precis det som Maria Leissner velat att vi i Sverige skall diskutera. Vad händer om vi inom några år får en situation med en utvidgad försvarssamverkan i Europa där kanske t.o.m. Ryssland på ett eller annat sätt ordentligt har inlemmats i ett säkerhetspolitiskt samarbete? Då fördömdes det debattinlägget som på något sätt nationellt oansvarigt.

Apropå FN: FN:s generalsekreterare Boutros Boutros-Ghali har skrivit till FN:s säkerhetsråd och sagt: Vi klarar inte upp situationen i Exjugoslavien. NATO får ta över.

Nu skall Sverige delta i den operationen. Jag förstår nästan inte hur försvarsministern kan sitta kvar så som han har fördömt tanken på en samverkan mellan Sverige och NATO. När flygvapenchefen i våras ville förbereda oss inom PFF:s ram för ett samarbete mellan det svenska flygvapnet och NATO fick han tvärstopp. Det har vi KU-anmält. Nu verkar Ingvar Carlsson påstå att FN skulle ha lyckats i Jugoslavien.

Jag har i en diskussion med Ingvar Carlsson sagt att FN är bankrutt, och jag står för det uttalandet. Jag tror att jag har stöd av de allra flesta bedömare när det gäller FN:s situation. FN:s jubileumsår hade inte kunnat gå sämre än det gjort. Det beror på att medlemsstaterna har svikit FN. Det tragiska är att bland de medlemsstater som har svikit finns också Sverige.

Anf. 29 GUDRUN SCHYMAN (v) replik

Fru talman! Jag måste rätta till när det gäller en, som jag tror, missuppfattning hos Lars Leijonborg. Han sade: Vänsterpartiet vill att människor skall arbeta mindre och få mera bidrag. Men det är precis tvärtom. Vi tycker att människor skall arbeta mera, så att man inte är

tvungen att få så mycket bidrag. Det handlar om mycket enkel matematik: Det är bättre att fler människor jobbar sex timmar än att få människor jobbar åtta timmar plus en massa övertid, medan resten är arbetslösa. Det är alltså mycket enkel matematik. Jag hoppas att vi kan vara överens om det.

Anf. 30 LARS LEIJONBORG (fp) replik

Fru talman! Ofta när Gudrun Schyman talar om detta säger hon att det är enkelt. Då kan man alltid misstänka att det är någonting som ändå är ganska svårbegripligt. I det här fallet är det just så.

Det enkla är nämligen att om svenska folket skall jobba sex i stället för åtta timmar varje dag kommer Sverige att bli fattigare. Så är det. Det går inte att påstå någonting annat.

Anf. 31 GUDRUN SCHYMAN (v) replik

Fru talman! Om det skulle vara på det sättet måste Lars Leijonborg utgå från att arbetslösheten är gratis. Men det kostar på att vara arbetslös. Det kostar samhället att betala ut bidrag till arbetslösa vare sig det gäller a-kassa eller det gäller att dessutom fylla upp med socialbidrag, eftersom a-kassan inte räcker. Detta kostar. Det kostar oss skattebetalare, både dig och mig.

Det måste självklart vara bättre att människor arbetar och utför nytiga arbeten – det finns ju en mängd sådana – i stället för att passivt sitta hemma och gå på a-kassa eller socialbidrag. Jag tycker att detta är enkelt.

Jag tror att ni i Folkpartiet gör fel där. Ni försvarar så väldigt. Det enkla är faktiskt mycket bra. Det är dessutom lätt att genomföra det enkla, och det är inte så dumt när man jobbar inom politiken.

Anf. 32 LARS LEIJONBORG (fp) replik

Fru talman! Det kostar om folk skall gå hem vid eftermiddagskaffet och ändå få fullt betalt. Arbetslösheten kostar också. Det är därför som vi aldrig får ge upp i den kampen. Vad ni har gjort är att ni har börjat dela på de jobb som finns i stället för att vara offensiva när det gäller att skapa nya jobb.

Anf. 33 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik

Fru talman! I min ungdom hade jag en känsla av att Folkpartiet var ett parti som värnade internationell solidaritet. Numera är Folkpartiet, det har jag upptäckt, det mest marknadsliberala partiet, i alla fall i svensk politik. Ni tycks inte bry er om någonting annat än ekonomisk tillväxt, utan någon som helst hänsyn till vare sig miljö eller internationell solidaritet.

Lars Leijonborg undrade över tillväxtbegreppet. Jag tror att det behövs en kurs hos en naturekonom. Då skulle Lars Leijonborg kanske lättare förstå situationen i världen i dag. Naturresurserna är ju begränsade. 80 % av jordens resurser används av 20% av världens befolkning, nämligen av oss i den rika delen. Det kallar jag inte för en hållbar utveckling. Det är i stället en katastrof för kommande generationer. Där-

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

för måste vi se till att vi får ett kretsloppssamhälle som är hållbart på lång sikt.

Detta ger i och för sig ekonomisk tillväxt, men inte inom de traditionella ekonomiska tillväxtgrenarna utan inom de grenar som är hållbara på lång sikt. Det kan vara återvinning och återanvändning men också kultur, vård och omsorg samt andra delar som faktiskt ryms inom *hållbar utveckling*.

När det gäller EU-perspektivet och internationellt samarbete kan jag bara säga att vi är för ett internationellt samarbete. Om Lars Leijonborg inte har förstått det har han nog inte läst någon skrift från Miljöpartiet de gröna. Vi kom till just därför att vi menade att det är viktigt att värna det internationella samarbetet och den enda jord vi har att leva på. Därför är vi för ett internationellt samarbete, men vi ser inte EU-konceptet som lösningen på detta. EU är nämligen en bromskloss när det gäller miljöfrågorna.

Flera av EU:s länder är totalt emot miljöförbättringar. Hitintills har vi bara fått tillfälliga undantag för de krav på bättre regler som vi tidigare haft i Sverige. Då sades det att EU skulle hinna i kapp oss. Pyttisan! EU har inte hunnit i kapp oss. Vi riskerar att tappa de undantag som vi i dag har, och det skulle faktiskt vara ett stort bakslag på miljöområdet.

Jag minns 1990 års debatt här i kammaren. Då träffade Folkpartiet och Socialdemokraterna en skatteuppgörelse. Den byggde faktiskt på tillväxt. Ni sade att ni kunde sänka skatten därför att folk skulle jobba mera och vi därmed skulle få in pengar. Men jag tycker att ni i de här båda partierna behöver tänka er för när ni kritiserar varandra utifrån den ekonomiska situationen i Sverige. En hel del bygger ju på den skatteuppgörelse som ni tillsammans träffade.

Anf. 34 LARS LEIJONBORG (fp) replik

Fru talman! Jag behöver inte orda särskilt mycket om tillväxten, eftersom Marianne Samuelsson här sade att vi är överens. Det går att åstadkomma tillväxt inom ekologiska ramar. Låt oss då arbeta för det! Ni har dock alltför ofta motsatt er alla åtgärder i riktning mot tillväxt. Tyvärr har ni också i praktiken motarbetat internationell samverkan för miljön och därmed visat att ni inte har förstått att man inte kan hantera miljöproblem utan internationell samverkan.

Anf. 35 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik

Fru talman! I fråga om ekologiska ramar tror jag att vi skiljer oss åt. Det finns en hel del folkpartiförslag som jag inte kan se ryms inom de ekologiska ramarna när det gäller tillväxt.

Vi är för internationellt samarbete. Där det går att samarbeta för att stärka miljöfrågorna och värna den internationella solidariteten finns den gröna rörelsen med, och där jobbar vi. Vi är helt överens om att det här är viktigt, men kom inte och säg att vi inte är för den internationella solidariteten!

Anf. 36 LARS LEIJONBORG (fp) replik

Fru talman! Nej, i ord, men varje gång det prövas i praktiken är ni emot.

När det gäller ekologisk tillväxt har vi t.ex. föreslagit att skatteväxlingen skall vridas mot tjänstesektorn. Det är just ett exempel på ett område där tillväxten har bra miljöeffekter.

Anf. 37 GUDRUN SCHYMAN (v)

Fru talman! Jag vill som utgångspunkt för mitt anförande ta det glapp som finns mellan det som ofta sägs från talarstolarna och det som det talas om vid köksborden. Det finns ett glapp mellan det som är många människors vardag och det som beskrivs från den här talarstolen och det som också beskrevs i den regeringsförklaring som Ingvar Carlsson läste upp i går. Det är en väldigt stor skillnad här när det gäller verkligheten när man tittar på de punkter som rör barnens välfärd och de vuxnas ansvar.

Full behovstäckning inom barnomsorgen har i det närmaste uppnåtts enligt regeringsförklaringen. Men det är ett stort problem för många att barnomsorgen i dag inte fungerar, att det inte finns plats, att kommunerna inte kan leva upp till den barnomsorgslag som vi här i riksdagen har beslutat om. Det är ett stort problem att kvaliteten inom vård och omsorg över huvud taget håller på att försämrats så till den milda grad att de som arbetar där flyr till andra länder. Jag tänker t.ex. på sjuksköterskorna. Det är ett stort problem att vi inte har den kompetens och den utveckling som vi faktiskt skulle behöva inom de här serviceområdena.

På samma sätt sade Ingvar Carlsson i går vad gäller skolan att det är resursslöseri för samhället om barn går ut med otillräckliga kunskaper – som vore det ett hot i framtiden, men det är redan en verklighet! Vi har ju den situationen i Sveriges skolor i dag att många barn går ut med otillräckliga kunskaper och att många barn över huvud taget inte blir sedda. Vi har för stora klasser, vi har för få lärare och vi har för få vuxna. Det finns en oro som sprider sig.

Det finns också ett glapp när det gäller det som Sverige får höra och fått ta emot medalj för vid kvinnokonferensen i Peking – att vi är det mest jämställda landet i världen. Det är ett stort glapp mellan det priset och det som beskrivs i LO-rapporten Klass och kön där man talar just om glappet mellan talarstolarna och köksbordet. Man säger: Vi kan konstatera att den nuvarande socialdemokratiska regeringens politik konsekvent missgynnar kvinnor. Det är skrivet i LO-rapporten av LO:s medlemmar. Man säger: Alla försäkringar i socialförsäkringar och bidragssystem slår ensidigt och orättvist mot LO-kvinnorna, den grupp som har de lägsta inkomsterna. Många hamnar under fattigdomsstrecket och har varken råd att bo hyfsat, eller att gå till tandläkare, eller att vara sjuka eller att vara föräldralediga. Jag citerar ur denna rapport som jag antar att Ingvar Carlsson har fått sig förelagd och kanske föredragen.

Detta är en verklighet, och det är – vill jag påstå – en konsekvens av regeringens ihärdiga ekonomiska politik som går ut på att anpassa den ekonomiska politiken till EU:s krav, till visionerna om konvergenskrav

Prot. 1995/96:3

4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

och valutaunioner. Jag tror inte att ni delar den visionen med särskilt många människor i det som är vår verklighet. Där har man andra visioner. Det gäller visioner om trygghet, solidaritet och rättvisa. Det gäller visioner om att få leva i en trygg vardag där man vet att ungarna har det bra, att de får den undervisning som de behöver i skolan, att de får skollunch och att inte fritis är stängt så att de måste kryssa mellan olika vårdinrättningar och bli sjukskrivna för att de är stressade. Det gäller en vision om att det skall finnas fritidshem och bibliotek som är öppna. Det är något annat än konvergenskrav och valutaunion!

Den politik som regeringen bedriver och som lades fram i det konvergensprogram som Centerpartiet och märkligt nog också Miljöpartiet ställde sig bakom leder just till den verklighet som är mångas i dag med nedskärningar, social nedrustning och en mycket hög arbetslöshet, Ingvar Carlsson! Också detta berörs i den utmärkta lilla rapporten. Man ifrågasätter hela konvergensprogrammet. Man vet från andra utredningar i andra länder – det närmaste är Danmark, där fackföreningsrörelsen har tittat på detta – vilka effekterna blir av ett genomförande av konvergensprogrammet: Ökad arbetslöshet, framför allt inom offentlig sektor, dvs. det som är vårt gemensamma, alltså vården, omsorgen, utbildningen och kulturen. Det handlar om det som är arbetsmarknaden för oss kvinnor. Och vi som inte själva jobbar där behöver ha den fungerande för att kunna sköta våra jobb.

Detta går man rakt in i utan att ifrågasätta, inte ens efter det katastrofval som vi haft när det gäller EU-politiken och som visade ett stort misstroende för denna politik. Man är inte beredd att omvärdera, att ompröva. Och nu växer kritiken mot detta valutaprojekt. Det är inte bara Vänsterpartiet, det är inga sekterister, som kritiserar detta. Nu är det Rune Andersson, näringslivet och de höga herrarna. När skall ni lyssna, Ingvar Carlsson?

Skall det vara så att de människor får rätt som säger att det inte är någon idé att gå och rösta, för det är ingen som bryr sig i alla fall. Det var många som sade så i det här valet. Sedan ser man statsråd efter statsråd gå ut och säga att det här valet inte spelade någon roll. Det hade ingen betydelse. Nu skall vi köra på. Nu skall vi ge järnet med samma politik. Då är det klart att människor tappat förtroendet. Det är klart att glappet ökar mellan folk och folkvalda. Det är allvarligt och det bekymrar mig, och jag hoppas att det också bekymrar Ingvar Carlsson.

Det finns ett annat glapp i regeringsförklaringen. Det handlar om våldet. Ingvar Carlsson sade igår: Denna riksdag bestående av svenska folkets valda representanter kommer aldrig någonsin att tolerera att diskriminering, främlingsfientlighet och rasism får fotfäste i vårt land. Men det har det ju redan fått! Det är ju just det som det har fått! Det är just det vi ser runt omkring oss och det är just det som vi har kunnat läsa otaliga rapporter om: hur rasism och främlingsfientlighet gräver sig ned i vårt samhälle. Vi ser ju svarta människor få ligga och förblöda och dö utan att någon rör ett finger. Vi ser det i skolorna där man kan gå omkring med nazistmärken, trots att vi har en skola som skall bygga

på humanismens grund och ha respekt för människor. Detta har fått fotfäste, och då måste någonting göras.

Jag tror att det här glappet är allvarligt; glappet mellan det som sägs och det som görs, glappet mellan ord och handling, glappet mellan politisk retorik och praktisk handling. Jag tycker att det är vår uppgift att överbrygga det här glappet. Jag tror att det är helt nödvändigt om vi skall få en tilltro till politiken som det verktyg som ju vi inom arbetarrörelsen, Ingvar Carlsson, ändå är överens om att vi behöver för att stävja kortsiktiga ekonomiska vinstintressen. Det är verktyget för oss som inte har de feta plånböckerna, men som har fötterna och orden. Vi behöver det verktyget, men då måste det respekteras. Det kan bara göras om det finns ett samband mellan ord och handling – att rättvisa inte bara är ett ord, utan att vi också är rättvisa och att vi gör det rättvisa, att solidaritet inte bara är ett modeord utan att vi är solidariska och lever solidariskt.

Det finns mycket att göra. Det som gläder mig är att ekonomin går framåt. Jag ser det naturligtvis som ett resultat av det mycket konstruktiva samarbete som regeringen och Vänsterpartiet hade efter förra valet när vi fullt ut och mycket konstruktivt utnyttjade vänstermajoriteten som finns i den här riksdagen. Vi fick 114 miljarder kronor i besparingar och inkomstförstärkningar. Det var duktigt. Jag tycker att vi var konstruktiva. Vi har sett resultatet av detta under det första halvåret. Jag tycker att vi skall använda oss av det resultatet på samma sätt som vi använder oss av vänstermajoriteter i kommuner och landsting runt om i detta avlånga land. Göteborg är *ett* exempel. Där går det alldeles utmärkt bra att forma och bygga en politik som grundar sig på arbetarrörelsens värderingar.

Jag har förslag på samarbetsområden, Ingvar Carlsson! För det första har statsfinanserna blivit så pass mycket bättre att det finns alla skäl i världen att ifrågasätta en del av de besparingar som regeringen totade ihop med Centerpartiet. Jag tänker på nivån i a-kassan. Detta skall träda i kraft den 1 januari, men det behöver inte göra det. Det ekonomiska läget kan inte motivera denna sänkning som ju också får återverkningar på både lönebildningen och möjligheterna för de arbetslösa att studera. Det där kan ju Ingvar Carlsson. Jag tycker att man helt enkelt skall låta bli att sänka nivån i a-kassan.

För det andra gäller det läget i kommunerna. Vi måste rimligen, Ingvar Carlsson, om vi vill ta ansvar för den gemensamma sektor som innefattar vård, omsorg, utbildning, kultur, kvinnors arbetsmarknad och vår vardagliga trygghet, också se till att skapa ekonomiskt utrymme så att kommunerna kan växa. Det beskedet tycker jag att det vore bra om vi kunde ge i dag. Jag tror att det också skulle underlätta en lösning av den strejk som nu pågår. Där ser jag fram emot ett samarbete, så att vi kan behålla och utveckla välfärden.

Arbetstidsförkortningen har jag pratat om tidigare med Lars Leijonborg. Jag antar att Ingvar Carlsson inte har svårare för att räkna han heller, utan förstår att detta är en nödvändig och även ur livskvalitetssynpunkt god reform, som det finns all anledning att sätta fart på. Vi skall inte ta ut frukterna av ny teknik inom den traditionella industrin i

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

massarbetslöshet, utan vi skall sänka den dagliga arbetstiden, föra över arbete till områden där det är nödvändigt, viktigt och riktigt.

Ett sådant område är just miljön, den miljöomställning som det är nödvändigt för oss i västvärlden generellt att gå in i. Det handlar om energisystem, om byggande, om boende, om att gå in i en samhällsutveckling som bygger på hållbarhet också för kommande generationer. Skatteväxling finns naturligtvis med. Där samarbetar vi redan.

Det handlar om utbildningen. Det behövs utbildningssatsningar, och där tror jag att vi är överens. Det behövs stora grundläggande förstärkningar, ända från grundskola och upp på forskarnivå. Det är där vi skall satsa pengar och kunskaper för att se till att Sverige inte skall konkurrera som ett låglöneland, utan vi skall ligga i täten.

Detta är områden som jag tror skulle passa alldeles utmärkt för arbetarrörelsens partier att samarbeta omkring. Jag ser verkligen fram emot det.

(Applåder)

Anf. 38 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Nej, Gudrun Schyman, det blir inget samarbete om det som Gudrun Schyman har sagt från denna talarstol. Om jag skulle gå in på det samarbetet och lägga om politiken på det sättet, skulle vi radera ett helt års mödosamt arbete för att få fast mark under fötterna igen.

Det Gudrun Schyman ägnade sig åt här var ren och skär populism. Det går inte att ta ansvar för Sverige om man inte är beredd att också fatta de svåra besluten, om man omedelbart när man ser att det börjar bli bättre säger: Nu kan vi börja spendera pengar igen. Det går inte, Gudrun Schyman, att ta ansvar för Sverige och skälla på ett konvergensprogram som, om man går ifrån ordet och tittar på vad det handlar om, skall se till att utgifter och inkomster går ihop. Det är vad det handlar om. Går man inte med i EU måste man ha ännu större krav på sig.

Men Gudrun Schyman ägnade sig åt att från riksdagens talarstol låtsas att bara vi blir kvitt konvergensprogrammet, skall vi kunna börja satsa på den offentliga sektorn. Jag tycker att det var ett ganska skrämmande anförande som Gudrun Schyman höll här. Det visar att Vänsterpartiet uppenbarligen inte menade allvar efter 1994 års val, när ni sade att ni ville vara med och ta ansvar. Jag konstaterar det. Det är tråkigt, men så är det.

Den gemensamma sektorn blir det ingenting av om man inte har en stabil och säker ekonomi. Hur skall vi kunna satsa på skolan om vi inte har resurser? Hur skall vi kunna klara äldreomsorgen om vi skall låna till den? Hur skall det bli med våra barn och barnbarn om vi skall fortsätta att skjuta en stor skuld på framtiden och på dem? Det är det som blir resultatet av Vänsterpartiets politik. Det var därför som det inte gick att fortsätta samarbetet med er.

När det gäller framtiden noterar jag nu att Vänsterpartiet gärna vill vara med på tåget. Vänsterpartiet märker nu att det går bra, och därför säger man: Ja, men, vi vill ändå samverka med socialdemokraterna.

Ni kan inte ena sekunden i talarstolen döma ut vår politik och i nästa sekund komma och säga: Nu vill vi samarbeta, nu är vi ihop inom

arbetarrörelsen. Det är så avslöjande. Det är en nedvärdering av kam-marens ledamöter, av alla de människor runt om i landet som lyssnar på detta.

Man kan inte ena stunden säga att socialdemokraterna driver en orättvis politik, den är icke jämställd, inte tillräcklig gentemot lönta-garna, och nästa minut säga: Vi vill ändå samarbeta med er. Det blir ett helt otänkbart klimat.

När det gäller jämställdheten har FN utsett Sverige till världens mest jämställda land. Innehållet i Gudrun Schymans inlägg är egentlig-en att det är fantastiskt dåligt att vi bara kom på första plats. Vi måste göra någonting betydligt bättre.

Till slut: Så länge jag kan minnas, Gudrun Schyman, har Vänster-partiet krävt sänkt matmoms. Det var den viktigaste frågan för jämlik-het och rättvisa. Nu har vi lagt fram ett förslag om 9 % sänkning av matmomsen. Då kallar Gudrun Schyman detta för gåsleversocialism. Är det gåsleversocialism som Vänsterpartiet har kämpat för i alla dessa år?

Anf. 39 GUDRUN SCHYMAN (v) replik

Fru talman! Nej, Ingvar Carlsson, vi har inte alls kämpat för gåsle-versocialism, och vi kommer inte att göra det heller. Men vi har heller aldrig kämpat för att vi skall sänka matmomsen och betala detta med sänkt a-kassa, sänkt sjukförsäkring och halverat barnbidrag. Vi har inte tyckt det förut, och vi tänker inte tycka att det är bra nu heller. Det där har vi ju dragit ett par gånger, Ingvar Carlsson och jag, så det behöver vi kanske inte prata så väldigt mycket mer om.

Men frågorna runt konvergensprogrammet tycker jag är intressanta. Det som Ingvar Carlsson säger nu är att konvergensprogrammet är detsamma som en stabil och säker ekonomi. Vi är inte överens där. Det är så det är, Ingvar Carlsson.

Konvergensprogrammet tar varken hänsyn till människor eller till miljö. Konvergensprogrammet kommer på kollisionkurs med arbets-löshetsbekämpning. Det är så det är. Fler och fler rapporter visar att det är just på det viset. Blir det kollision mellan arbetslöshetsbekämpning och något av konvergenskraven menar vi att det i dagens läge är arbets-löshetsbekämpning som gäller.

Det är klart att vi vill samarbeta om att få ner arbetslösheten. Det vore väl märkligt av oss att sitta här i riksdagen om vi inte skulle vilja samarbeta om att få ner arbetslösheten och skapa mer av rättvisa. Det vill vi. Men samarbete är aldrig något självändamål, Ingvar Carlsson. Det gäller inte att bara stödja alla förslag som socialdemokraterna kommer med, för att man då visar sig vara duktig och modig och att man orkar. Är det dåliga förslag så är det. Då skall de kritiseras, och sedan lägger vi fram bättre förslag. Och så hoppas vi på samarbete, för vi vet ju att det är väldigt många också hos Ingvar Carlsson som tycker som vi.

Anf. 40 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Fru talman! Gudrun Schyman får faktiskt bestämma sig: Antingen bedriver socialdemokratin i praktiskt taget alla avseenden, när det gäller rättvisa, när det gäller arbetslöshetsbekämpning, när det gäller jämställdhet, en urusel politik. Då skall ni inte ha med oss att göra. Eller också är vi ett parti som faktiskt kan ta Sverige ur den här ekonomiska krisen, ett parti som har handlingskraft, som orkar ta de svåra besluten, och då vill ni vara med på den vagnen.

Det går inte, Gudrun Schyman, att ha båda dessa ståndpunkter, inte i samma debatt, inte i samma inlägg. Därför är ni inte trovärdiga som samarbetspartner.

Ännu mer avlägset blir det när Gudrun Schyman ställer konvergensprogrammet i en motsatsställning till kampen mot arbetslöshet. Vänsterpartiets linje när det gäller att bekämpa arbetslösheten är att strunta i statsfinanserna, att strunta i budgetunderskottet. Det är det som konvergensprogrammet handlar om. Det är att strunta i om vi har en låg inflation eller inte.

Har man den ekonomiska basen för sitt handlande menar jag att det faktiskt blir ganska ointressant för oss att samarbeta med er. Efter Gudrun Schymans inlägg i dag måste jag säga att mitt intresse inte har ökat, om jag skall uttrycka mig försiktigt.

Sedan, Gudrun Schyman, skall jag komma tillbaka till debatten om gåsleversocialism, för så här enkelt är det inte, så enkelt skall man inte komma ifrån en fråga som Vänsterpartiet har sagt är en av de viktigaste jämlikhets- och rättvisefrågorna. Sänkt matmoms är bra för pensionärerna, bra för låginkomsttagarna, bra för barnfamiljerna. Ja, det är riktigt. Det är det.

Den sänkning som vi föreslår innebär 5 000 kr mindre i utgifter för en trebarnsfamilj. Det betyder väldigt mycket i låginkomsttagarnas budget. Det betyder väldigt mycket för många löntagare, liksom för de arbetslösa. Men när vi föreslog denna sänkning på 9 %, då bytte Gudrun Schyman fot.

Det var inte bara så att ni sade att ni inte ville gå med på detta därför att ni ville använda pengarna till annat. Ni använde för denna kraftiga sänkning av matmomsen ordet gåsleversocialism. Jag vet inte i vilka kretsar Gudrun Schyman umgås, men jag ser en del i veckotidningarna där jag möjligen kan tro att det förekommer gåslever. Men, Gudrun Schyman, för 98 % av Sveriges befolkning är det inte gåslever på bordet. Det är köttbullar, det är potatis, det är makaroner, det är morötter. För de människorna betyder en sänkning av matmomsen faktiskt väldigt mycket.

Er politik innebär att ni måste höja matmomsen, från 21 % till 25 %. Jag kan försäkra Gudrun Schyman att när medborgarna upptäcker detta kommer den rutschning i utförsbacken som redan har börjat för Vänsterpartiet att fortsätta. Det här berör människorna i hög grad i deras vardag.

För att återknyta till Gudrun Schymans inlägg här förut: Det kan bli ett väldigt stort glapp mellan Vänsterpartiets retorik och den praktiska politik man i verkligheten för.

(Applåder)

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Anf. 41 GUDRUN SCHYMAN (v) replik

Fru talman! Jag är inte särskilt orolig för det, Ingvar Carlsson, av det enkla skälet att de flesta människor kan räkna.

Man vet vad det kostar att sänka a-kassan till 75 %. Man vet vad det blir för effekter på det studiebidrag som man skulle ha fått om man hade studerat i stället för att vara arbetslös. Man vet vad det har för effekter när man sänker barnbidraget. Man vet vad det har för effekter att sänka sjukpenningen. Det finns människor som har räknat på detta. De tycker inte att det är någon särskilt klok idé att använda pengarna så att man tar från dem som just ingenting har för att sänka matmomsen för alla.

Det är faktiskt så, Ingvar Carlsson. Man säger ibland att det politiska minnet är kort, men jag tror att det sträcker sig åtminstone så långt att man kommer ihåg hur förslaget såg ut när det presenterades i våras. Jag tror att Ingvar Carlsson kan komma ihåg det också.

Så till detta med att vi inte skulle vilja ha med Socialdemokraterna att göra. Det är klart att vi vill det, av många goda skäl. Framför allt vill vi påverka politiken. Men vi har också många gemensamma intressen, Ingvar Carlsson, genom att vi är arbetarrörelsepartier och genom att vi ganska väl vet hur människors vardag ser ut, såväl hemma vid köksbordet som på arbetsplatserna och arbetslöshetskaféerna. Det vet vi.

Jag skulle önska, Ingvar Carlsson, att det gick att få lika mycket klokhet i den här kammaren som det går att få i många kommuner och landsting runt om i landet. Där samarbetar vi med de utgångspunkter som vi har som arbetarrörelsepartier och med en facklig grund för vårt samarbete. Där värnar vi om de områden och verksamheter som finns i kommuner och landsting, det som innebär tryggheten i vardagen och arbete för oss kvinnor.

Jag är lika orolig som de som har skrivit rapporten Klass och kön över Socialdemokraternas vandring högerut och det faktum att det är de svagaste som drabbas värst och att jämställdheten håller på att glida åt ett helt annat håll än vi trodde efter valet 1994.

Det valresultatet, Ingvar Carlsson, anser jag att vi som politiker skall använda oss av. Jag är väldigt bekymrad över att socialdemokraterna inte vågar stå upp för sina egna valresultat.

Anf. 42 MARIANNE SAMUELSSON (mp)

Herr talman, TV-tittare, radiolyssnare, riksdagsledamöter! Frankrikes president har återigen visat sin arrogans gentemot världens folk genom att genomföra ännu ett kärnvapenprov. Chiracs handling är ett slag i ansiktet på nedrustningsarbetet, ett slag i ansiktet på den samlade världspinionen, men allra mest ett slag i ansiktet på dagens och morgondagens barn.

Vi måste visa vår avsky. Sverige måste kraftfullt markera att vi inte tolererar dessa övergrepp. Vi måste gå från ord till handling.

Att omedelbart kalla hem den svenska ambassadören från Frankrike och samtidigt förstärka bojkotten av franska varor är enkla men mycket klara markeringar. Genom att visa både politikernas makt och konsumenternas makt får vi en kraftfull protest. Tillsammans är vi starka.

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

I dag sammanträder EU-kommissionen. Det har sagts mig att Ritt Bjerregaard, den danska kommissionären, tänker begära att § 34 i Euratomstadgan används för att stoppa fortsatta provsprängningar. Vilka direktiv har regeringen gett till Sveriges kommissionär, Anita Gradin? Kommer hon att stödja det danska kravet, Ingvar Carlsson?

En anledning till medlemskapet i den europeiska unionen var enligt Ingvar Carlsson att vi skulle kunna påverka EU:s beslut. Kommer Sverige att utnyttja sin möjlighet att göra det i dag, Ingvar Carlsson?

Herr talman! I valet av ledamöter till Europaparlamentet blev resultatet mycket tydligt. Närmare 30 % av dem som valde att rösta valde att lägga sin röst på något av de uttalat EU-kritiska partierna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Många andra valde att kryssa för EU-kritiska kandidater på andra partiers valsedlar.

Samtidigt valde 60 % av de röstberättigade att stanna hemma. Detta valresultat visar klart och tydligt att det hos det svenska folket finns en motvilja mot och ett ointresse och en oförståelse för den europeiska unionen. Detta är ingenting unikt för Sverige, utan sådana valresultat återfinns runt om i Europa.

Hur kan man misslyckas att tolka dessa signaler? Det är för mig helt obegripligt. Hur man gör för att missförstå folkets ovilja mot att styras av byråkrater och lobbyister i Bryssel och Strasbourg, är för mig obegripligt. Valet handlade om mer eller mindre union. Det svenska folket har gett sitt svar. Den europeiska unionen är inte folkets union.

Herr talman! Valet till Europaparlamentet måste ses i ljuset av regeringens EU-politik. Vi fick efter valrörelsen höra att det låga valresultatet berodde på att nej-partierna lyckades göra EU-valet till ett ja- eller nejval igen.

Detta är inte sant. Det tyder bara på att ja-partierna inte vågar se verkligheten eller väljarna i ögonen.

Sanningen är nämligen den att regeringen i valrörelsen vägrade att visa sina kort inför konferensen som skall hållas nästa år. Det fanns alltså inga framtidsfrågor att debattera. Vi visste inte var regeringen stod. Vi fick inga besked. Därmed hade väljarna heller inte någon som helst chans att sätta sig in i frågan om vart EU är på väg.

Den ideologiska debatten om EU:s framtid och EU-samarbetet hade avsevärt gynnat arbetet inför nästa års konferens.

Herr talman! Det är inte mindre än ett år sedan det var folkomröstning, vilket ledde till att Sverige blev medlem i den europeiska unionen. Miljöpartiet har accepterat valresultatet, och även om folkviljan vad gäller medlemskap i dag är övervägande negativ, vill vi nu inte ha en ny folkomröstning om medlemskapet, som en del påstår. Folkomröstning är ett demokratiskt instrument, och det skall användas så att det blir ett bra instrument.

Vi vill ha en ny folkomröstning om förhandlingsresultatet efter konferensen, och tillsammans med den vill vi ha ett avgörande beslut om Sverige skall vara med i EMU eller inte.

Jag vill veta om Ingvar Carlsson är villig att stödja en ny folkomröstning efter konferensen eller om han anser att även den

frågan skall kunna avgöras av en riksdag som är betydligt mer positiv till EU än svenska folket.

Herr talman! Det är en ljus bild som Ingvar Carlsson målar upp i sin regeringsförklaring. 100 000 nya arbetstillfällen påstås ha tillkommit under det senaste året. Arbetsmarknadsstyrelsens information från augusti ger en något annan bild. I jämförelse med augusti förra året visar det sig att antalet arbetslösa i stort sett är oförändrat. Regeringen har med olika åtgärder lyckats få i gång arbetsmarknaden, men det har inte lett till fler arbetstillfällen. Jag skulle vilja höra varför man i nuvarande läge inte kan se miljön som något som ger framtida arbetsplatser. Miljöarbetet ger arbetstillfällen men också en sundare värld att leva i. Det kommer aldrig att bli ett bättre tillfälle att ta vara på alla dem som är sysslolösa i dag i jobb som ändå måste utföras. När vi förra gången satt i riksdagen och krävde miljöåtgärder var argumenten mot dem att det tyvärr var så ont om arbetskraft att det inte gick att genomföra några miljöåtgärder. Men sedan dess har vi haft gott om arbetskraft under en lång period. Det borde nu vara läge att genomföra en mängd miljöåtgärder.

Vi har dock tillsammans med regeringen lyckats visa att det går att genomföra positiva miljöjobb, bl.a. genom den allergisanering av skolor och daghem som vi gemensamt beslutade om.

Låt oss, Ingvar Carlsson, nu gå vidare med miljöjobben. Det är dags att skatteväxla!

Genom att höja skatterna på energi och råvaror och samtidigt sänka arbetsgivaravgifterna gör vi miljön en välgärning och möjliggör samtidigt för kommuner, landsting och småföretagare att behålla sin personal. Med den skatteväxling som Miljöpartiet har föreslagit, att 1,5 % av arbetsgivaravgiften skulle finansieras av energiskatter, skulle ca 10 000 av de jobb som nu är hotade inom kommuner och landsting kunna behållas. Skatteväxlingen ger en möjlighet att överföra en del av exportindustrins vinster till den offentliga sektorn, där pengarna så väl behövs i dag, för att inte nedskärningarna också skall drabba kvaliteten.

Herr talman! AMS konstaterar att kvinnorna får ökade problem på arbetsmarknaden. Antalet arbetslösa kvinnor ökar medan antalet arbetslösa män minskar. Antalet deltidsarbetslösa kvinnor är nästan fyra gånger så stort som antalet män i samma situation. Ingvar Carlsson talar så varmt om att EU skulle kunna bli en sysselsättningsunion. Jag tycker också att arbetsmarknadsfrågorna inom EU är otroligt viktiga, men jag tror inte att EU skulle kunna lösa problemen här hemma. EU har 18 miljoner arbetslösa. Hälften av kvinnorna finns inte med i statistiken, eftersom de aldrig varit ute på arbetsmarknaden och därför inte räknas. Jag tror inte att vi via EU kan få nya jobb, utan det behövs kraftfulla åtgärder här hemma för att styra det hela så att bl.a. kvinnorna får jobb i framtiden. Vi måste se de signaler som nu ges om att det är kvinnojobben som drabbas, för jämställdhetens skull. Det är också viktigt att se detta när man talar om avgiftssystem och om att ha försäkringar via arbetsgivaren. Hur kommer de deltidsarbetandes, de tillfälligt arbetandes och framför allt kvinnornas försäkringssystem att

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

se ut i framtiden, om man antar de nya modeller som tycks vara populära i dag?

Herr talman! Jag håller med regeringen om att det behövs samarbete för att klara de viktiga frågorna för att få en hållbar utveckling – en tillväxt som inte bygger på gamla traditionella tillväxtkrav med mer betong och asfalt utan en hållbar tillväxt, där människan och miljön sätts i centrum.

I regeringsförklaringen finns många vackra ord, men är det ord som förpliktar? När det kommer till konkret handling är det tomt, ekande tomt. Visserligen säger regeringen att den skall ta till vara nationens främsta tillgång, människans vilja till arbete och skapande. Det låter tilltalande och vackert, men i praktiken har vi hittills inte sett något av detta. Som exempel kan jag nämna vårt krav på att dela på jobben genom att förkorta arbetstiden. Detta har konsekvent avfärdats av regeringen. Från småbarnsföräldrar som ville vidareutbilda sig tog ni bort SVUXA-bidraget. Det är faktiskt en katastrof för många, framför allt kvinnor med småbarn som sitter med stora studieskulder och som inte kan fullfölja sina studier därför att de missat detta bidrag och helt enkelt inte har råd att studera vidare. Den studieskuld de har kommer naturligtvis skattebetalarna på sikt att få betala tillbaka. Har man inte konkurrensmöjligheter genom en färdig utbildning, har man väldigt svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Det borde ha varit viktigt att diskutera SVUXA utifrån inkomstprövning i stället för att helt ta bort det. Då hade vi kanske sluppit de problem som vi kan se i dag och som framför allt drabbar kvinnorna.

Med arbetslöshet får vi också utanförskap, människor som inte känner sig delaktiga i samhället därför att de inte behövs. Det är en farlig situation. Det tvåtredjedelssamhälle som vi går emot kommer att skapa en icke-lojalitet med samhället. Om man inte känner samhörighet, om man inte känner att man behövs, då har man inte heller någon anledning att ställa upp. Jag ser att det ökande våldet i samhället i dag har ett samband med att människor känner sig utanför, känner att de inte behövs, inte hör hemma i samhället. Vi måste ta krafttag, för utanförskapet är det största samhällshot som vi står inför.

Herr talman! Det är viktiga frågor som skall diskuteras under det kommande året, och en av dem är energifrågan. Vi måste se till att en avveckling av kärnkraften kommer i gång. Den svenska kärnkraften bör avvecklas – det har vi ett beslut på. Kärnkraften är både kostsam och farlig. Den är farlig för de människor som arbetar i urangruvorna, den är farlig med tanke på risk för haverier och den är farlig för kommande generationer, eftersom vi fortfarande inte har löst slutförvaringsproblemen. Det är kommande generationer som skall ta ansvar för de sophögar som vi i dag skapar via våra kärnkraftverk. Därför behöver vi sluta att producera detta livsfarliga avfall, lyfta blicken och börja satsa på de energikällor som är långsiktigt hållbara, sol och vind, vidta energisparande åtgärder och satsa på ny energiteknik. Det är fullt möjligt i dag, om bara viljan finns.

Därför, Ingvar Carlsson, är det dags att ge svar på frågorna:

Tänker ni under denna mandatperiod påbörja kärnkraftsavvecklingen?

Tänker ni nu ge industrin signaler om att det är dags att energieffektivisera?

Är ni beredda att skatteväxla för jobbens och miljöns skull?

Är ni beredda att dela på jobben – genom arbetstidsförkortning?

Vi i Miljöpartiet de gröna är villiga att vara med och ta tuffa beslut, men det måste leda till en hållbar utveckling och en rättvis fördelning. (Applåder)

Anf. 43 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Det är tre frågor jag vill ta upp med Miljöpartiet.

Hur kan det komma sig att Miljöpartiet i Sverige anser att vi inte bara får svårt att driva vissa frågor utan att det rent av blir mycket dåliga konsekvenser av ett medlemskap i EU? Miljöpartiets systerpartier ute i Europa inte bara säger att de vill vara medlemmar i EU. De säger dessutom att de vill driva ett mycket långtgående samarbete. Hur kan ni med liknande värderingar dra så totalt felaktiga slutsatser? Hur kan Marianne Samuelsson i sin kritik mot t.ex. oss socialdemokrater vara så kategorisk att hon samtidigt klipper huvudet av sina partivänner ute i Europa? Jag skulle känna mig litet obehagligt berörd om jag hade gjort så mot mina patikamrater.

Det andra som jag tycker är märkligt är att Marianne Samuelsson frågar vilka direktiv som regeringen har gett till Anita Gradin när det gäller kärnvapenprovsprängningarna. Marianne Samuelsson och andra från nej-sidan var ute i valrörelsen och sade: Tro inte ett ögonblick att man har något inflytande över kommissionärerna. De är helt bundna och har inte någon anknytning till detta.

Det var ett helt riktigt påpekande. Men nu plötsligt skulle vi ge direktiv till Anita Gradin om hur hon skall agera. Det måste ju vara något samband mellan det som ni säger ute i landet under en valrörelse och det som ni säger här i riksdagen.

Den tredje frågan måste vi ändå klara ut nu, en gång för alla. Miljöpartiet vill underkänna – det har ni gjort i valrörelsen och det vill ni göra genom en folkomröstning – den folkomröstning om EU-medlemskap som vi hade för mindre än ett år sedan, då 83 % av svenska folket deltog. Samtidigt vill Miljöpartiet inom en relativt nära tid anordna tre nya folkomröstningar. Jag måste säga att detta är att driva med svenska folket. Det är att taktisera sönder svensk demokrati. Jag menar att Miljöpartiet här ger sig in på en väldigt farlig väg om man med ett viktigt demokratiskt instrument skall göra detta till en ren taktikfråga.

Anf. 44 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik

Herr talman! När det gäller folkomröstningen tydliggjorde jag i mitt anförande att vi inte ville ha en ny folkomröstning om det som svenska folket har röstat om, utan om det som kommer. Vi har inte sagt att det skall hållas tre nya folkomröstningar, utan vi hoppas att EMU och regeringsförhandlingarna kan föras ihop. Det skulle underlätta.

Prot. 1995/96:3

4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Jag vill tacka för att statsministern bekräftade att vi hade rätt om kommissionen. Under valrörelsen sade han att vi hade fel om att det inte var något samband mellan regeringarna och kommissionen, utan att det var en röst via kommissionen.

Angående Miljöpartiet de gröna i EU-parlamentet råder det delade meningar i frågan om man är för det nya EU, alltså unionen. Däremot var man positiv till EG-samarbetet. Det internationella samarbetet är viktigt för hela den gröna gruppen. Men vi tycker också att det är viktigt att vi har rätten att gå före och ställa hårdare miljökrav. Vi vill värna den internationella solidariteten genom samarbete med hela världen, bl.a. via FN.

Anf. 45 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Därmed är det fastslaget i riksdagens protokoll att Miljöpartiet accepterar folkomröstningens resultat och att det svenska medlemskapet ligger fast. Så lät det inte i valrörelsen. Jag kan försäkra att om de 17 % som röstade på Miljöpartiet hade haft detta klart för sig, hade den röstsiffran blivit betydligt lägre. Men den skadan är skedd. Nu vet vi i fortsättningen att medlemskapet ligger fast. Miljöpartiet accepterar detta. Skall det hållas folkomröstningar, skall det vara om något annat än medlemskapet.

Sedan var det litet för grovt, Marianne Samuelsson, att påstå att jag skulle ha sagt att det gick att påverka kommissionärerna eller någon annan socialdemokrat. Vi kan EU-frågan. Vi påstår inte sådana grova felaktigheter. Vi sade att det är en fördel att kunna ha en kommissionär för ett land där. När det gäller indirekt inflytande har vi aldrig sagt att vi kan ge några som helst direktiv på den punkten.

Mitt konstaterande kvarstår. Det är något märkligt med en rörelse som kan dra vissa slutsatser i Sverige om vad som är bra med Europasamverkan men som kan dra så kapitalt olika slutsatser i ett annat land. Då är det något fel på konsistensen.

Anf. 46 ALF SVENSSON (kds)

Herr talman! Jag kan förstå att det inte är populärt att komma med den första meningen som jag har i mitt anförande, men jag kan inte låta bli.

Jag tycker att det känns som att det går ett stråk av självupptagenhet över Sverige för närvarande. Vi svenskar får se upp så att vi inte inbillar oss att vi vet och kan allting bäst och därför inte skall beblanda oss med andra. Jag tror att vi får se upp så att vi inte reducerar oss själva till en dimension, nationens.

Jag säger detta därför att jag känner rädsla för att vi skall isolera oss från de kontakter och den gemenskap som är en av de viktigaste förutsättningarna för att vi skall rädda framtiden åt våra barn och barnbarn. Vi vet allihop att samarbete och internationell gemenskap inte är liktydigt med EU, men nog ryms det åtskilligt i EU-debatten som har släktskap med de stämningar som är koncentrerade på vad som är bäst för en själv, de stämningar som leder till att allt fler knyter näven för att säkra det egna och inte bli av med något till nästan.

Om Sveriges regering för 25 år sedan ens talade om att minska biståndet till tredje världen, hade väl i det närmaste ett uppror utbrutit. I dag urholkas biståndet under minimala protester.

En afrikan mördas för sin hudfärg. Sverige noterar förstrött ännu ett våldsdåd, kremerar afrikanen och skickar tillbaka honom i pappkartong. Flyktingar drivs från sina bostäder. Sverige reagerar med en gäsning.

När begrepp som ”de andra” får fotfäste blir det ofattbara möjligt, skriver författarinnan Slavenka Drakulic i boken Balkanexpress, inte i ett mytiskt land utan för vanliga stadsbor.

Herr talman! Det är då svenska elever börjar att bära hakkors på sina skolkläder. Det är då det bildas jordmån för rasism.

I en alltmer internationaliserad värld och i takt med att vi blir alltmer beroende av varandra verkar det ju faktiskt som att vi blir allt mindre benägna att bry oss om, visa solidaritet och ta gemensamt ansvar.

Herr talman! Det är alldeles tydligt att valet till Europaparlamentet av många uppfattades som att vi politiker försökte att fösa människor som valboskap in i ja- eller nej-fällan. Jag beklagar livligt att vi inte fick en konstruktiv debatt om Sveriges ansvar inför en europeisk framtid. Jag tycker visst att det finns anledning att vara självkritisk, och detta i flera avseenden, men det finns också all anledning att inte vara fejt undfallande.

Vi hade en folkomröstning 1994. 83 % av väljarna deltog i den. Vi vet resultatet av folkomröstningen. Informationen om årets val till Europaparlamentet har karakteriserats som bristfällig, och det må vara sant. Men kvantitetsmässigt kan knappast någon ärligt klaga. Och i en demokrati har vi alla faktiskt ett visst ansvar för att inhämta kunskap.

Herr talman! Det är sällan protesterna som för framåt, det är alternativet, att visa nya möjligheter som förändrar den politiska färdriktningen. Jag tror att en förklaring till att så många sätter klackarna i backen är att vi har uppfostrat varandra till att bli experter på att formulera krav- och rättighetskataloger. Med staten som pappa och kommunen som mamma förväntar vi oss att bli omhändertagna från vaggan till graven. Och nu plötsligt tvingar verkligheten oss att stå på egna ben, att fatta egna beslut, och det är krävande. Då faller man ibland, och då är det inte så konstigt om många längtar tillbaka till statens trygga famn.

I de forna kommunistiska staterna är demokratins värsta fiende de 40 år av indoktrinering som berövat människor initiativkraften, som skapat föreställningen att det är staten som bestämmer och lägger allt till rätta.

Vi kristdemokrater vill å andra sidan inte ha ett samhälle som enbart bäddar för marknadskrafter, en stat som enbart skapar förutsättningar och inte tar ansvar för sina medborgare. Stat och kommun måste kunna garantera t.ex. vården. Vi skall akta oss för ett samhällssystem där de rika blir rikare på de allt fattigares bekostnad. Det gäller att hitta balansen.

Vi kristdemokrater är helt övertygade om att det går att kombinera en ansvarsfull stat med skapande av möjligheter för medborgarna att

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

fatta egna beslut, att ta egna initiativ. Vi tror att detta är det bästa alternativet till den rent ut sagt förödande tillbaka-till-folkhemmet-romantik som nu råder.

Herr talman! Jag har tidigare sagt att Frankrikes president varit lomhörd för omvärldens protester mot provsprängningarna. Jag hade fel. Han verkar stendöv.

När det kalla kriget äntligen förpassats till historieböckerna drar sig inte Jacques Chirac för att uppamma de stämningar som skapar motsättningar och förakt. Vi kan omöjligt tycka något annat än att Jacques Chirac kränkt vår förhoppning om en tryggare framtid och berövat oss visionen att vi är på väg mot en fredligare värld.

Men jag begriper inte att de som ivrigt och med rätta protesterar mot de vansinniga kärnvapenproven samtidigt undviker att engagera sig i att läka såren efter kommunismen i öst. Chirac skall kritiseras. Men Europas säkerhetspolitik fordrar att Väst- och Östeuropa möts i demokratiska värderingar, tvinnas samman i den människosyn som kommunismen förtrampat men som demokratin inte klarar sig utan.

Säkerhetspolitik innebär för många enbart militära insatser, det vet vi. Men vi hoppar på ett ben in i framtiden om vi inte också ser de etiska, de marknadsekonomiska och ekologiska satsningarna i Öst- och Centraleuropa som i högsta grad säkerhetspolitiska.

Europa måste få börja andas med båda lungorna. De som pläderar för framtida fred och frihet men som står främmande för de forna öststaternas strävanden att bli medlemmar i den europeiska unionen har ringa, om någon, trovärdighet. Freden och friheten vinner vi bara om vi arbetar tillsammans.

Det är också tillsammans vi har en chans att rädda vår fysiska och vår andliga miljö. Det är när vi driver EU till en radikal miljölagstiftning som vi når framgång. Det är när alla Östersjöstater tar miljöansvar som morgondagen ljusnar. Det är när vi i massmedieåldern och i data-teknikens tidevarv skaffar fram gemensamma direktiv som vi kan få stopp på spridningen av barnpornografi. Nationalistisk miljöpolitik är ingen verkningsfull miljöpolitik.

Jag vet att Marianne Samuelsson har förbrukat sin talartid, men hon får faktiskt skylla sig själv om hon inte sparar litet tid till slutet av debatten. Ni i Miljöpartiet är oerhört starkt medvetna i ert krav på att Sverige skall lämna EU. I stället för EU vill ni ha FN som organisation när det gäller att skapa de gemensamma och nödvändiga miljöpolitiska förutsättningarna.

Det som har sagts här tidigare i dag av Lars Leijonborg och av statsministern är helt riktigt, nämligen att vad *ett* land gör må vara intressant i sig och att *ett* land kan gå några steg före. Men vi vet ju att det handlar om att få Europas alla länder med på vagnen som går mot en säkrare, tryggare och renare miljö.

Miljöpartiet säger nej till den vagnen och säger i stället ja till FN. Vi som har haft något med FN att göra är måna om att FN skall finnas, bli starkare, vidareutvecklas och avbyråkratiseras. Men vi inbillar oss inte att FN – alla dessa hundratals stater av vilka 15 är EU-stater –

skulle kunna spela en roll när det gäller att göra den internationella gemensamma insats som är livsnödvändig för vår framtid.

Miljöpartisterna har i den här frågan svikit och lurat sig själva, eller vem de nu har lurat. Det är alldeles klart att om man går omkring och tror att FN skall bli den stora miljöorganisationen, då får man vänta så länge så att miljön långt dessförinnan kommer att ha drabbats ytterligare.

Herr talman! Det har nu gått 365 dagar sedan det stolta beskedet gavs att ingen ungdom skulle behöva gå utan arbete i mer än 100 dagar. Nu kastar regeringen över ansvaret på kommunerna samtidigt som kommunerna plockas på miljard efter miljard.

Ersättningen som kommunerna skall erbjuda de unga är såvitt jag har förstått bara en spottstyver – en spottstyver! Hur kunde då socialdemokraterna orda om pigor och drängar under valrörelsen 1994? Det var tydligen bara simpel valrörelsepropaganda de hängav sig åt. Det värsta med detta är att ni socialdemokrater därmed har vingklippt er själva. Nu vågar ni inte tillstå det vi alla så väl vet, att det är även inom tjänstesektorn vi skall få fram nya jobb.

Socialdemokraterna har något slags fobi mot hemmiljön, och det verkar vara ett unikt svenskt socialdemokratiskt komplex. Socialdemokraterna i t.ex. Danmark och England har ju inte alls denna fobi eller detta komplex. Regeringsförklaringen tar upp det alltmer ökande våldet och otryggheten, och fattas bara annat. Men fortfarande vägrar den socialdemokratiska regeringen att se att en god familjepolitik är en förutsättning för det trygga samhället.

Herr talman! Jag har all respekt för socialdemokraternas slogan Sätt Europa i arbete. Men använd inte kontinentens bekymmer för att vända uppmärksamheten från era egna inhemska misslyckanden! Sätt arbetsmarknadsministern och näringsministern i arbete nu, Ingvar Carlsson, inte utifrån föreställningen att politiker skapar nya jobb utan genom att verkligen skapa bättre förutsättningar för företag och företagare.

Undan för undan håller regeringen tydligen på att återställa återstäl-larna. När arbetsrättsfrågorna är på tal sysslar regeringen numera med dubbla saltomortaler. Ta er ur vanföreställningen att alla vi som vill förändra en del av arbetsrättslagstiftningen skulle vilja göra detta för att försämra för arbetstagarna! Det är fel. Vi vill däremot se till att arbetsrätten inte fryser ute de arbetslösa. Det är det det handlar om.

Jag tror att människor mycket väl begriper att den offentliga sektorn inte kan svälla hur mycket som helst, och att det måste existera en balans mellan näringsliv och företagsamhet å den ena sidan och offentlig sektor å den andra sidan.

Men folk kan inte förstå och acceptera att människor friställs från sina arbeten inom vård och omsorg där de bevisligen behövs, för att i stället uppbära arbetslöshetsunderstöd och ingenting uträta.

Jag kan inte tänka mig något annat än att det går att hitta en formel som kommer åt detta misshushållande med angelägna vårdinsatser. I en tid då jämställdheten borde öka är det dessutom orimligt att försämra för kvinnorna på arbetsmarknaden.

Prot. 1995/96:3

4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Herr talman! Det finns en gräns bortom vilken god vård inte längre går att upprätthålla. Jag menar att den gränsen snart är nådd. På en del håll är den redan nådd.

Men som jag tidigare har sagt hjälper det ju inte att bara protestera – man måste också peka på alternativ. Som vi har hört flera gånger under dagens debatt väljer socialdemokraterna att med Centern som alibi sänka matmomsen och samtidigt beröva landsting och kommuner resurser till vård. Vi kristdemokrater anser att detta är ett fatalt misstag. Man kan aldrig rättfärdiga försämrade vård och omsorg med billigare mat.

Nej, vi kristdemokrater är fullkomligt övertygade om att de ca 8 miljarder som matmomssänkningen kostar hade behövts för att göra stor nytta i vårdsektorn.

Herr talman! En cancerpatient skall inte behöva vänta på behandling. Det är ointressant för patienten om det går att rationalisera ytterligare eller ej. Det intressanta är att hon eller han får bästa tänkbara vård. Den politiker som talar om möjligheten att rationalisera men i praktiken visar att rationaliserandet går ut över patienten har ju misslyckats. Den åldriga har rätt till en pratstund med personalen, och personalen har rätt till en stressfri arbetsmiljö.

Herr talman! Vi kan möta framtiden med gårdagens sociala ingenjörskonst, men jag tror att vi begår ett fatalt misstag om vi försöker oss på det. Kollektivismens tid är förbi. Låt äntligen föräldrar ta ansvar och få känna sig respekterade och betrodda när det gäller val av barnomsorg och när det gäller friskolor, annars stannar stycket i regeringsförklaringen om att människor skall få ”större makt över sina egna liv” vid tomt prat.

Den som har följt regeringens turer i friskoledebatten kan omöjligt annat än häpna. 1995 försöker Sveriges regering dribbla med Europarådets konvention om föräldrarätt. Det är inte enbart upprörande utan också tragiskt.

Vi har hört hur Socialdemokraterna påstått att friskolorna skapar segregation, men det är ju inte sant. Det är ren verklighetsförfalskning. Det är ju i stället så att friskolor erbjuder ett bra socialt klimat, att barn från skilda miljöer och språkgrupper lär känna varandra och tycka om varandra. Mobbning förekommer sällan i friskolorna, och elever, föräldrar och lärare är nöjda. Kom loss, socialdemokratiska regeringen, från föräldrade doktriner! Tro inte att vanliga föräldrar är oförmögna att välja och att de vill vara marionetter åt staten. Skoldemokratin måste faktiskt omfatta föräldrarna och deras rätt att välja.

Herr talman! Enligt en rapport från Socialstyrelsen går ca 10 miljarder till socialbidrag åt svenskar och invandrare. Det kan inte vara rimligt att så stora summor betalas ut utan att det leder till att arbetsuppgifter blir utförda. Såväl arbetsgivar- som arbetstagarorganisationer måste vara oroade av att det växer fram en grupp människor, i synnerhet ungdomar, som passiviseras och nödgas leva på frukterna av andras produktiva arbete. Dessutom finns det ju bland flyktingar och invandrare många kompetenta yrkeskvinnor och yrkesmän som aldrig får chansen att visa vad de duger till. Detta är katastrofalt i ett läge där vi

behöver all yrkeskunskap och kreativitet som står att uppbringa. Regeringen bör därför snarast inleda förhandlingar med arbetsmarknadens parter om att införa och finansiera ett större antal rekryteringsplatser med socialbidragsmedel. Offentliga och privata arbetsgivare kunde sedan erbjudas att beställa sådana rekryteringsplatser, och den person som nekar en rekryteringsplats – givetvis efter samråd om lämpligt yrkesområde osv. – borde få socialbidraget kraftigt reducerat.

Herr talman! Låt oss nu göra allt som står i vår makt för att röja undan skiljelinjer och murar mellan människor. Det är i ett samhälle där alla behövs och är välkomna som trygghet skapas, inte i en tillvaro uppdelad i vi och de andra. Sverige skall vara samförståndets land. Så avslutar statsministern sin regeringsförklaring. Det har alltid varit kristdemokraternas strävan att söka samhällsgemenskap och att ge sig i kast med morgondagens utmaningar utifrån en sammanhållande etik och människosyn.

(Applåder)

Anf. 47 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Det är intressant att höra angreppen på det socialdemokratiska partiet såväl från högern som från Vänsterpartiet och med den emfas som de framförs.

Moderaterna vill öka inkomstklyftorna, försämra arbetsrätten och rasera välfärden. Så sent som för några månader sedan skåpade de ut den ekonomiska politiken och konvergensprogrammet. Vår politik kallades för återställarpolitik.

Vänsterpartiet ägnar sig åt nostalgiska resor till det socialdemokratiska Sverige där den ena reformen kunde avlösa den andra, inte till de gamla kommunistiska föredömena utan det Sverige där Sträng med fast hand höll i penningpåsen. Det var före Bohman, Mundebo och Wibble. Nu måste vi ståda, men det har Vänsterpartiet inte förstått. Gudrun Schyman förstår inte att välfärd på lån leder till ofärd.

Moderaterna och Vänsterpartiet för medborgarna bakom ljuset med sina enkla strömlinjeformade lösningar – lösningar som hör gårdagen till.

I dag måste vi ha förmåga att ompröva och hitta stabila välfärdslösningar som klarar omvärldens och marknadens hårda tryck. Förutsättningen för att kunna föra en meningsfull framtidsdebatt är att vi själva kan styra utvecklingen. Det är bakgrunden till den kärva politik som vi genomfört. Nu har vi facit. Ekonomin återhämtar sig. Vi har lyckats åstadkomma en situation där vi kan ägna oss åt annat än enbart krisbekämpning. Vi har lyckats skapa en konstruktiv och stabil grund för fortsatta diskussioner om hur Sverige skall kunna utvecklas som nation, hur vi skall kunna upprätthålla och skapa hållbar tillväxt och arbete, hur vi skall kunna trygga välfärden och rädda miljön, hur vi skall kunna ge de människor som i dag lever på marginalen ett rikare liv och en tro på framtiden.

Det vore intressant att föra diskussionen även med Vänsterpartiet och Moderaterna i dessa frågor, men eftersom de uppträder som två

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

ytterlighetspartier i marginalen är det inte möjligt. Båda har de i dag varit två typiska nostalgipartier.

För drygt två veckor sedan genomfördes det första Europavalet i Sverige. Det gällde att utse 22 representanter av 626 parlamentariker. Det handlade om vilka sakfrågor som skulle drivas i parlamentet. Väljarnas engagemang och det låga valdeltagandet stämmer naturligtvis till eftertanke. Här har vi politiker tillsammans ett ansvar. På den korta tiden efter folkomröstningen med mindre resurser än vanligt klarade vi inte att i tillräckligt hög grad föra diskussionen om de konkreta sakfrågorna. Fortfarande domineras debatten i alltför stor utsträckning av ja eller nej till EU, alltså den fråga där det svenska folket redan gjort sitt val. Människors misstro och ointresse manifesterades genom att många valde att avstå från att rösta. Särskilt viktigt är det för dem som sätter stor tilltro till den nya demokratiska dimension, som öppnats genom EU-medlemskapet, att vi för in sakfrågorna i debatten och sätter in dem i sitt sammanhang. Vi måste få i gång en mer livfull dialog och en debatt om hur EU-medlemskapet skall kunna användas för att bekämpa arbetslösheten, utveckla välfärden och lösa miljöproblemen.

EU-tanken innehåller visioner som delas av många, men visionerna måste kompletteras med vardagsnära politik för att få giltighet. Det handlar alltså inte längre om ett ja eller nej till EU, och efter debatten här i dag inte heller för Miljöpartiets del. Det är viktigt att alla respekterar folkomröstningens resultat, även den som är kritisk till EU.

Nu gäller det hur medlemskapet skall användas. Såväl de skeptiska som de mer positiva till EU har mycket att bidra med i den debatten. Kan vi skapa en bred nationell samling kring viktiga svenska krav, kommer vi naturligtvis att stå starkare när vi för fram dem i EU. För oss socialdemokrater är det viktigt att vara pådrivande och mycket aktiva för länderna i Central- och Östeuropa för att de skall kunna bli medlemmar, även om Miljöpartiet inte visar någon entusiasm.

För oss socialdemokrater är det viktigt att arbeta för en sysselsättningsunion i Europa, även om Vänsterpartiet och Moderaterna röstar emot detta.

För oss socialdemokrater är det viktigt att vara pådrivande i jämställdhetsarbetet, även om Moderaterna – märkligt nog – tycker att det är en obetydlig fråga.

För oss socialdemokrater är det viktigt att fördjupa miljösamarbetet och intensifiera arbetet för fred och gemensam säkerhet. Vi fortsätter att protestera mot kärnvapenprov, även som medlemmar i EU. Ett totalt förbud mot kärnvapenprov är inom räckhåll nästa år.

Vi deltar nu på samma villkor som övriga EU-länder på den gemensamma marknaden, och vi hävdar oss mycket väl. Svensk ekonomi är åter på väg åt rätt håll. Det kan vi se i siffror, svart på vitt. Ännu viktigare är kanske att omvärldens omdöme om svensk ekonomi har svängt kraftigt.

När Göran Persson besökte sina EU-kolleger i Bryssel för att ta del av ministerrådets bedömning av den svenska ekonomiska utvecklingen och konvergensprogrammet fick han idel beröm. De fastslog att programmet var imponerande och trovärdigt och att det kommer att leda

till sänkta räntor. Detta om något är ett tecken på att Sverige återfått internationellt förtroende och aktning.

Den positiva bilden kan kompletteras med just sjunkande ränta och stärkt krona. Ökningen av industriproduktionen ligger i topp jämfört med övriga länder i EU. Industriinvesteringarna är rekordhöga. Den privata konsumtionen stiger nu äntligen, och det går fortsatt uppåt för utrikeshandeln. Detta leder till att arbetslösheten fortsätter att pressas ner tiondel för tiondel.

Det senaste året har sysselsättningen ökat med närmare 100 000 personer. Det är en betydande ökning som skall jämföras med de 500 000 förlorade jobben under de borgerliga åren. Men självfallet är vi inte nöjda med detta. Vi kommer att fortsätta och pressa arbetslösheten tiondel för tiondel.

Den sjunkande räntan syns och känns också direkt i plånboken. En procents lägre ränta innebär 3 500 kr per år efter skatt för den som har ett bostadslån på 500 000 kr. Den låga inflationen innebär att löneökningarna inte förvandlas till luft i lönekuverten.

Detta kan och skall vi glädjas åt, men det innebär inte – som jag har sagt tidigare till Lars Leijonborg – att vi kan blåsa faran över. Det skulle vara ett stort misstag. Vi är fortfarande sårbara, och vi kan inte vara nöjda när flera hundra tusen människor saknar jobb.

Nu gäller det att ta till vara de positiva tecknen – samtidigt som vi beslutsamt med fast hand håller i utgifterna och ser till att de förblir under kontroll. Därigenom kan vi åstadkomma uthållig tillväxt och fler jobb.

Herr talman! Med fast mark under fötterna kan vi nu ta nästa steg, höja ambitionsnivån och börja utforma en långsiktig politik för tillväxt, arbete och välfärd – en politik som förenar effektivitet och rättvisa, stimulerar en ökad sysselsättning och bidrar till en bättre miljö. Vi socialdemokrater ställer mycket höga krav på en sådan tillväxtpolitik. Tillväxt kräver sunda statsfinanser och stabila spelregler.

Den svenska arbetsmarknadspolitiken skall utvecklas, och kampen mot arbetslösheten skall ges lika stor tyngd i det europeiska samarbetet som ambitionerna på det monetära området. Ökad tillväxt kräver en aktiv näringspolitik, förstärkt infrastruktur och användning av IT samt större miljöhänsyn. Människan och naturen måste sättas i centrum.

Det är inte genom rovdrift och miljöförstöring vi kan höja livskvaliteten. Det kan inte ske genom ökade löneskillnader och vidgade klassklyftor. Det kan inte ske med sämre vård och omsorg. Vi kan inte uppnå bra resultat med mindre utan med ökade insatser för jämställdhet mellan män och kvinnor. Det är i otrygghet och arbetslöshet som rasism, våld och mörka krafter kan få fäste.

Det handlar om att låta varje människa växa och få ta ansvar och förkovra sig. Trygga människor kan bidra positivt till samhällsbygget, medan otrygga och nedtryckta människor försvagar vår gemensamma kraft. Skaparkraft hämtas inte ur rädsla och ångest utan frigörs ur människan när hon känner trygghet, får ta ansvar och visas förtroende. Därför är en väl fungerande skola och en gemensam sektor med möjlighet till livslångt lärande centrala inslag i en framtida socialdemokra-

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

tisk tillväxtpolitik. Jag kan försäkra Alf Svensson att för mig är detta hjärtefrågor med hänsyn inte minst till vad jag själv har upplevt. En väl fungerande gemensam sektor kan faktiskt medverka till detta. Vi måste dock betala för den.

Det gäller också att skapa en miljö där fler företag kan växa fram. Här spelar den nya informationsteknologin en central roll som genom brottsteknologi. Den arbetsrättsliga lagstiftningen skall ge löntagarna ett fullgott skydd men inte utgöra hinder för en expanderande företagsamhet. Det handlar om att utveckla en modern och framtidsinriktad företagarpolitik.

Herr talman! Det senaste året har ett nytt politiskt landskap formats. Blockpolitiken är historia, tror jag. Den är åtminstone tillfälligt upphävd. Jag tittar på Olof Johansson men jag får ingen kontakt just nu. Krisen är inte övervunnen, men förutsättningarna är i dag goda att bygga ett starkare Sverige. Sverige är i grund och botten ett rikt land. Det är faktiskt på oss själva det hänger att visa att vi har viljan och förmågan att forma en framtid där alla kan leva ett rikt liv.
(Applåder)

Anf. 48 LARS TOBISSON (m)

Herr talman! Ingvar Carlssons Europapolitik består av två delar – dels en isande tystnad i de frågor som dominerar den politiska debatten i Europa, dels ett projekt om en sysselsättningsunion som i bästa fall är en papperstiger och i värsta fall export av misslyckad AMS-politik.

Ingvar Carlsson måste vara medveten om att hans tystnad i centrala frågor är en huvudorsak till det låga valdeltagandet och hans eget partis katastrofresultat. Som ledare för ett klucket parti har Ingvar Carlsson valt att sudda ut sin egen Europavänliga profil för att hålla samman den splittrade rörelsen. Men nej-sägarna har inte tvekat att visa sin uppfattning. Resultatet har blivit att socialdemokraterna i EU-debatten låter sig domineras av vänstern och EU-motståndarna medan EU-anhängarna tiger still.

Var står egentligen ni socialdemokrater i de viktiga framtidsfrågorna? Vill ni att Sverige skall delta i valutasamarbetet? Vill ni vara med och utveckla ett utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete?

Ingvar Carlssons svar är att han vill ha en sysselsättningsunion och ett särskilt sysselsättningspolitiskt avsnitt i grundtraktaten, men det duger inte. Det är ett försök att på europeisk nivå bekämpa arbetslöshet med ord. Men vackra ord har aldrig skapat nya jobb. Riktiga jobb skapas i levande och friska företag som har rimliga och förutsägbara förutsättningar att verka.

Vid toppmötet i Essen i december förra året fattades beslut om fem rekommendationer för att skapa flera jobb. Vår regering har låtit meddela att beträffande sänkta löneskatter och uppmjukad arbetsrätt – som ingår bland de fem punkterna – har man en annan uppfattning. Ändå var Ingvar Carlsson i Cannes i somras med om att besluta att medlemsländerna på basis av de fem Essenpunkterna skall utarbeta nationella sysselsättningsprogram som sedan skall sammanställas vid nästa toppmöte. Detta nationella program skulle redovisas i början av oktober.

Var finns det? Vi har ingenting sett. Kommer Sveriges regering att ställa sig helt vid sidan av när det gäller samordnade konkreta åtgärder i Europa för nya, riktiga jobb?

Vi moderater har förklarat oss intresserade av att delta i utarbetandet av detta nationella sysselsättningsprogram. Vi arbetar för ett svenskt deltagande i valutasamarbetet. Vi vill vara med om att utforma en ny freds- och säkerhetsordning för Europa.

Men vi står också för en nationell försvarspolitik som skapar förutsättningar för svensk alliansfrihet. Regeringen, som för en försvarspolitik som gör alliansfrihet omöjlig, har all anledning att forma en klar ståndpunkt om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Det har inte regeringen i dag.

Socialdemokraterna kan inte fortsätta att föra fram dubbla eller tomma budskap i centrala Europapolitiska frågor. Ni måste bestämma er. Vill man konstruktivt delta i samarbetet, måste man ha en linje. Tystnad lämnar spelrum åt dem som vill att Sverige skall isolera sig, att vi skall lämna det europeiska samarbetet.

Av tidigare debattinlägg i dag att döma är Ingvar Carlsson en flitig tidningsläsare. Han kan inte ha undgått rubriken på första sidan i Dagens Nyheter: ”Carlsson höll tyst om EMU.” Ingvar Carlsson kan väl inte fortsätta att sitta tyst?

(Applåder)

Anf. 49 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Jag behövde inte beröra den frågan i går, därför att jag gav klart besked om EMU i valrörelsen. Jag anser att det skulle vara oansvarigt av mig som statsminister att låsa upp Sverige vare sig för eller emot ett medlemskap. Vi skall diskutera frågan och ha ett ordentligt underlag, och då är det dags för beslut.

Det är väl att ge mig litet för stor ära, Lars Tobisson, att säga att detta att jag skulle ha varit tyst om EU-frågorna i valrörelsen gjorde att hälften av Moderaternas väljare stannade hemma. Kan det inte bero på Moderaterna själva? Är det också mitt fel att en fjärdedel av Moderaternas väljare är mot EU i dag? Tänk om det funnes litet självkritik hos Moderaterna!

Här har Lars Tobisson nu sagt att vi inte har någon Europapolitik. Men var är Moderaternas Europapolitik? Vad står ni för? Ni vill inte driva jämställdhetsfrågorna. Ni vill inte driva sysselsättningsfrågorna. Ni vill inte driva miljöfrågorna.

Där har vi klara, konkreta punkter, och jag driver dem. Jag driver sysselsättningsunionen, därför att det är bra att få in det i stadgan i EU. Jag driver konkret att vi skall ha efterfrågestimulerande åtgärder i nästa lågkonjunktur. Jag driver konkret att vi skall ha stora investeringsprogram. Men det är politiska beslut. Det tror inte Lars Tobisson och Moderaterna på. Ni tror att marknaden skall sköta det här. Sänk skatterna för de bäst ställda i Europa så löser sig resten – det var den katastrofala nyliberala politik som ni förde i Sverige. Det är ingen politik alls, Lars Tobisson.

(Applåder)

Prot. 1995/96:3

4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Anf. 50 LARS TOBISSON (m)

Herr talman! Var vi står i de centrala Europapolitiska frågorna har jag redovisat, men det är där ni flyr undan till andra frågor, som över huvud taget inte debatteras ute i Europa.

Ingvar Carlssons tystnad gäller inte bara Europa. Han stoltserar med, som han säger, framgångar på ekonomins område – framgångar som grundlades under den borgerliga regeringstiden. Men han talar tyst om regeringens misslyckande i kampen mot arbetslösheten. Totalt är 12 % av arbetskraften utan arbete på den öppna marknaden. Det är inemot en halv miljon människor. Ändå har jag inte räknat förtidspensionärer och flyktingar. Det är ett gigantiskt slöseri med mänskliga resurser, som kommer att stå oss alla dyrt och som framför allt är ett lidande för dem som är arbetslösa.

Uppgivenheten på regeringssidan är stor. Så sent som i går varnade Finansdepartementets prognosmakare att sysselsättningen utvecklas sämre än väntat. Detta skall ses mot bakgrund av att Socialdemokraterna i valrörelsen lovade att arbetslösheten snabbt skulle föras ned under 5 %, bara de fick chansen att sätta in sina beprövade medel. Men de fungerar inte längre. Det finns en gräns för hur långt man kan gå med AMS-politik, i synnerhet som allt fler betvivlar att den får de goda verkningar som tidigare sagts.

Vi moderater anser att det för nya, riktiga jobb krävs ett bättre näringsklimat, så att enskilda företag, inte minst de små företagen, får bättre förutsättningar att växa. Det är vi inte ensamma om.

De europeiska finansministrar som hade att bedöma Sveriges konvergensprogram varnade för skattehöjningar. Det är en befogad varning. Trots att även socialdemokrater nu säger att de nya jobben skall komma i den enskilda sektorn, har de höjt skatterna på företagande och kapitalbildning med tiotals miljarder. Det kan inte annat än slå ut jobb och stoppa tillkomsten av nya.

Ingvar Carlsson har också anledning att ta fasta på slutsatserna i OECD:s färskta Sverigerapport. Enligt OECD-ekonomerna förutsätter ökad tillväxt att de offentliga utgifterna minskar och skatterna sänks. De menar att produktiviteten i den offentliga tjänstesektorn måste höjas genom avregleringar, privatiseringar och öppnande för privata alternativ, särskilt inom omsorg, vård och utbildning. För att lönebildningen skall bli förenlig med låg inflation måste reglerna för arbetslöshetsförsäkring, AMS-åtgärder och anställningstrygghet omprövas.

Dessa och andra rekommendationer bildar en utmärkt grund för höstens sysselsättningsprogram – vad det nu är; det har vi inte fått svar på – i tillväxtpropositionen. Är Ingvar Carlsson beredd att anamma dem? Är han klar över, att om han lägger de goda råden åt sidan skadas trovärdigheten kring Sveriges beslutsamhet att sanera ekonomin?

Samma risk för trovärdigheten föreligger inför ställningstagandet i energifrågan. Om regeringen, i strid med utgången av folkomröstningen, avvecklar kärnkraft innan det är ekonomiskt och säkerhetsmässigt motiverat, kommer det att uppfattas som en kapitalförstörelse utan like. Direkt slår det ut jobben i den elintensiva industrin, och indirekt avhåll-

ler det från investeringar, i ett land som bär sig så huvudlöst åt. Därtill kommer kostnader för skadestånd.

Slutsatsen måste bli att Sverige inte tar nödvändigheten att göra något åt de ekonomiska problemen och den stora arbetslösheten på allvar.

Jag talar nu inte om året 2010, som uppenbart inte kan hållas. Jag avser de planer som ibland framskyntar om att så snart som möjligt avveckla en reaktor för att visa sin goda vilja. Det är när det s.k. bondeoffret görs som misstron infinner sig.

Är Ingvar Carlsson beredd att i dag deklarerar att regeringen avser att följa folkomröstningens beslut att kärnkraften skall användas så länge det är ekonomiskt och säkerhetsmässigt motiverat?

Anf. 51 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! Min tid räcker inte för att jag nu skall kunna gå in på energipolitiken. Energikommissionens förslag kommer, och jag har redan berört frågan tidigare i dag.

Ni säger nu från Moderaterna att det skall skapas ”nya, riktiga jobb”. Det borde ni ha tänkt på innan ni avvecklade 500 000 jobb och tredubblade arbetslösheten.

Om jag nu inte fattar er Europapolitik, Lars Tobisson, och det är något fel på mig, hur kan det då komma sig att hälften av era egna väljare inte fattar den och att en fjärdedel av era väljare är emot? De borde ha närmare till den moderata partiledningen. Ni kan inte skälla på oss socialdemokrater och vår EU-politik dag ut och dag in, när ni inte klarar upp den själva. Ni var väldigt skickliga att hålla uppe myten att vi var splittrade och ni var eniga, men sanningen är att ni är djupt splittrade i EU-frågan. Ni orkar inte driva sakfrågorna.

Återigen är det så, som så många gånger förr och på så många andra områden, att det krävs socialdemokrater om det skall bli något gjort.

Till slut vill jag ta upp sysselsättningen. När premiärminister González sammanfattade vårt möte på Mallorca började han med att säga att det har blivit stor uppslutning bakom den svenska socialdemokratiska regeringens förslag när det gäller att bekämpa arbetslösheten i Europa. Det var jag ganska stolt över.

Sedan återstår min fråga från första replikskiftet: Varför är Tobisson så sur när det går bra för Sverige?

(Applåder)

Anf. 52 GUDRUN SCHYMAN (v)

Herr talman! Jag skall säga till Ingvar Carlsson att Vänsterpartiet naturligtvis inte alls är emot att vi samarbetar internationellt för att få ned arbetslösheten. Det skall vi självfallet göra. Men detta står i motsättning till att gå in i en ekonomisk och monetär union, som över huvud taget inte har arbetslösheten på sitt program. Det är det som vi har kritiserat.

Vi är inte av princip emot momssänkningar heller, men vi är emot förslaget om man skall finansiera dem med sänkt a-kassa, sänkt sjukförsäkring och halverat barnbidrag. – Så är det med den saken.

Prot. 1995/96:3

4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Det är inte heller så att vi hänger oss åt några nostalgiska resor, Ingvar Carlsson. Vi tittar faktiskt framåt. Det vi i dag kan se är att det på intet sätt är omodernt eller nostalgiskt att tala om rättvisa och solidaritet. Tvärtom behöver vi verkligen lyfta upp värderingsfrågorna i den politiska debatten och tala klarspråk om vad som är det önskvärda: Hur ser framtidens samhälle ut, vilka värderingar är det som skall präglade liv som vi och våra barn skall leva? Är det egoism och roffarmentalitet, eller är det solidaritet och rättvisa?

Jag tror att vi behöver tala om de sakerna, inte minst inom arbetarrörelsen, och visa på att det minsann inte är vare sig gammalmodigt eller nostalgiskt att hävda varje människas lika värde och att också praktisera det. Det är det vi gör. Det är långtifrån nostalgi.

Men samarbeta vill vi gärna, både i och utanför landet, både när det gäller arbetslösheten i Sverige och i Västeuropa och när det gäller jämställdhetsfrågorna, här i landet och i andra länder. Men socialdemokraterna har i dag en tendens att peka på vad som händer utanför landet och på det sättet försöka komma undan de faktiska, mycket stora problem som finns inom landets gränser.

Anf. 53 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Herr talman! I ett tidigare inlägg sade Gudrun Schyman att det är ett glapp mellan vad vi socialdemokrater säger och vad vi gör. Nu säger hon att vi socialdemokrater och regeringen försöker komma undan det som händer inom landet. Vi har genomfört ett saneringsprogram på 120 miljarder kronor. Hur trovärdig är man då när man säger att denna regering försöker komma undan problemen? Vi kämpar varje dag för att få upp det här landet på fast mark. Men vi ser ingen motsättning mellan det och att arbeta internationellt. Vårt parti har alltid trott på internationellt demokratiskt samarbete.

Gudrun Schyman berömmar sig av att se framåt. Ja, det skulle jag också göra om jag hade ett parti med en sådan historia som Gudrun Schymans. Då skulle jag försöka förtränga allt vad som har varit. Jag är glad att kunna se både bakåt och framåt.

Men vill man se framåt måste man faktiskt ha litet mer än slagord som egoism och roffarmentalitet att komma med. Det är klart att vi är emot det. Det är klart vi är för solidaritet. Men frågan är om Vänsterpartiet orkar leva upp till det när det kommer till praktisk politik och orkar stå för en utvidgning av EU till de tidigare kommunistiska länderna i Östeuropa, som verkligen skulle behöva den samordningen. Det är då den politiska viljan och förmågan prövas.

Jag reagerade också mot Gudrun Schymans hånfulla beskrivning av matmomsen. Det är faktiskt en viktig fråga för pensionärer, för löntagare med låga inkomster och för barnfamiljer. Det är obegripligt för mig att Gudrun Schyman kan beskriva det som gåsleversocialism, med hänsyn till att Vänsterpartiet tidigare har drivit den saken som en stor jämlikhetsfråga. Jag höll på att säga Folkpartiet – förlåt, Folkpartiet, och förlåt, Vänsterpartiet!

(Applåder)

Anf. 54 GUDRUN SCHYMAN (v)

Herr talman! Enligt vad jag kan förstå är vi överens om att vi behöver internationellt samarbete och att det skall ske i demokratiska former. Det är också bra om man i detta internationella samarbete kan ha som grund att man skall ha respekt för varje lands självbestämmande. Det är vad vi har hävdad. Det är grundorsaken till att vi inte tycker att det är bra att ansluta sig till ett överstatligt samarbete och en ekonomisk och monetär union som försvårar det samarbete som vi behöver för att bekämpa arbetslösheten.

Ingvar Carlsson frågade när man då skall visa denna solidaritet. Jo, nu, just nu – genom att fatta kloka politiska beslut, som innebär att vi gör det möjligt för kommuner och landsting att bedriva den välfärd som vi bägge två är anhängare av, som gör det möjligt för hundratusentals kvinnor att behålla sina jobb, som gör det möjligt att bygga en trygghet i vardagen för oss som lever här i landet. Det är nu som vi kan göra detta; det gör vi genom att fatta kloka beslut nu, genom att frångå konvergensprogrammet, som låser oss vid fortsatta besparingar, fortsatta neddragningar i kommuner, fortsatt arbetslöshet, fortsatt otrygghet.

Anf. 55 FÖRSTE VICE TALMANNEN

Jag får meddela att statsministern har förbrukat sin taletid, varför han inte kan replikera på Alf Svenssons nästa replik.

Anf. 56 ALF SVENSSON (kds)

Herr talman! Då kan jag ju säga vad jag vill!

Nej, jag skall vara lika from och snäll som vanligt, herr statsminister.

Att Socialdemokraterna har genomfört ett rejält saneringsprogram finns det ingen anledning att sticka under stol med. Det är ett faktum. Det har Socialdemokraterna heder av. Men det man med all kraft måste stryka under är att ni före valet inte förespeglade svenska folket att det var detta som skulle ske. Det är där det stora glappet finns.

Svenska folket kunde inte ana att arbetslöshetsersättningen skulle ned till nuvarande nivå eller att barnbidragen skulle sänkas. Det fanns ett öppet mandat eller vad man kallade det, men att det gömde sådana för många människor hemska saker hade man inte väntat sig – det kan jag garantera, Ingvar Carlsson.

Men för att förklara det här på ett någorlunda uthärdligt sätt för den egna opinionen hävdar man ständigt det som sägs också i någon av de första meningarna i regeringsförklaringen, där det heter: ”Efter tre år av vikande produktion, fallande sysselsättning och underminerade statsfinanser —.”

Ingvar Carlsson vet ju att vi inte enbart skall titta på de tre åren när vi diskuterar när Sveriges ekonomi började rutscha utför. Vi är ju innerst inne alla överens om att vi snarare kan tala om en period på 23 år eller liknande. Men jag förstår den här pedagogiken. Dummare än så är man inte, höll jag på att säga. För att Ingvar Carlsson skulle få någon rätsida på det faktum att han gick ifrån vad folk väntade sig av honom

Prot. 1995/96:3

4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

var han tvungen att måla upp en bild av att tre år av borgerligt styre hade skapat allt elände.

Sedan ligger det naturligtvis en hel del i att ta i så mycket som Socialdemokraterna har gjort. Det hade inte varit lätt för vilken regering som helst att göra det. Hade vi gjort det hade ni jagat oss med blåslampa och kallat detta för högerpolitik och reaktionära tilltag, talat om att vi slaktade välfärden, osv.

Men det är klart att vi måste få resonera om konvergenskraven, som måste uppfyllas – att påstå något annat än att vi måste ta itu med ekonomin och uppfylla konvergenskraven är ju nonsens. Men det är klart att vi kan debattera *hur* de skall uppfyllas. Medan regeringen arbetar för att uppnå dem kommer vissa grupper i kläm – det är klart. Då måste vi ha rätt att resonera om huruvida det är rätt att de grupperna drabbas så hårt som de gör. Då måste vi få tala om exempelvis arbetslösa ungdomar.

Jag tycker inte att det är riktigt snyggt att hela tiden dra på med ”gåsleversocialism” när man talar om en matmomssänkning. Men har man 8 miljarder kan man naturligtvis använda dem mer selektivt än till att sänka matmomsen för alla. Jag har hört ledande socialdemokratiska företrädare ganska ofta tala om glädjen av att få betala skatt. Det är ju så att en del av oss inte behöver den här lägre matkostnaden. Vi är glada för den – ingen kommer att säga nej till den – men om vi ställer den mot behoven hos andra grupper, som råkar illa ut, exempelvis sjuka och vårdbehövande, finner vi naturligtvis att det finns möjligheter att använda de här 8 miljarderna på ett mer selektivt sätt. Jag tycker också att man har anledning att tala om utvecklingsbiståndet i det här sammanhanget. Där haltar det också litet grand.

Nu talar vi om vårt stora intresse för Europa, och det har många av oss gemensamt. Där skall vi vara med och påverka. Men när vi samtidigt drar ned på intresset – i varje fall ekonomiskt – för u-länderna haltar det här litet.

Är min taletid slut, herr talman? I så fall ber jag att få tacka för i dag.

Anf. 57 FÖRSTE VICE TALMANNEN

Nej, det är inte så. Enligt gällande bestämmelser, fastställda av talmännen, är taletiden 4 minuter per replik. Alf Svensson får återkomma med ett anförande om 1 minut och 35 sekunder.

Anf. 58 LARS TOBISSON (m)

Herr talman! Jag inledde i dag med att säga att regeringen brister i politiskt ledarskap och att den saknar förmåga att ge besked i de viktiga framtidsfrågorna. Dagens debatt bekräftar detta. Ingvar Carlsson har i dag lika litet som i regeringsförklaringen kunnat ge svar på vad regeringen vill med Sveriges deltagande i det europeiska samarbetet, på hur den svenska arbetsmarknaden skall reformeras, på hur vi skall skapa hållbara förutsättningar för energiförsörjningen och på hur vi skall kunna upprätthålla ett nationellt försvar som inte gör alliansfriheten militärt omöjlig.

Den hänsyn regeringen tar till en alltmer högljudd vänsteropinion, såväl utanför som inom det egna partiet, har försvagat regeringsarbetet. Vårt land står inför svåra beslut om hur vi skall modernisera Sverige och om hur vi skall möta de utmaningar som följer av en globaliserad ekonomi med nya teknologier och nya förutsättningar för arbete och företagande. På de här frågorna ger regeringen inga svar. Ledarskapskrisen inom Socialdemokraterna är inte i huvudsak en fråga om personer. Den handlar i grunden om att man saknar en politisk vision, att man helt enkelt inte vet hur man vill möta framtiden.

Anf. 59 LARS LEIJONBORG (fp)

Herr talman! På de 36 sekunder som jag har till förfogande hinner jag bara säga det allra viktigaste.

Vi måste få fram de nya jobben. Jag unnar er att glädjas åt de fina siffrorna – ni har inte så mycket att glädja er åt – men tro inte att fortsättningen kommer av sig självt! Satsa på småföretagen! Det är enda sättet att få fram de nya jobben. Då får vi också de resurser vi behöver för att klara en bra vård och en bra skola.

Anf. 60 OLOF JOHANSSON (c)

Herr talman! När debatten går mot sitt slut får man inte utmana, men jag noterar, vilket jag har gjort tidigare, att det är allt fler partier i det här parlamentet som vill höja matmomsen. Det gäller i varje fall för dem som har något öra ned mot Bryssel och de riktlinjer som där finns.

Att ta samhällsansvar är svårt, men det är nödvändigt. Jag tycker att den här debatten faktiskt har tydliggjort en del saker på den punkten. Vi i Socialdemokraterna och Centerpartiet har fått veta att vi inte bör tala vänligt till varandra och helst inte om varandra. Än mindre bör väl Ingvar Carlsson och jag utbyta några vänligheter, eftersom det miss-tänkliggörs i den svenska debatten.

Nu är vi inte här för någon sorts tillfredsställelse, varken som personer eller som partier, utan vi har ett uppdrag från våra väljare. Det gäller att kunna forma handlingsdugliga och helst handlingskraftiga majoriteter, i synnerhet om det är krisigt i samhället. Då bör man i varje fall enligt vårt synsätt försöka att undvika konfrontation. Konfrontation och strid i politiken kan ha sin tid i valrörelse och i andra sammanhang, men om man ägnar sig åt konfrontation riskerar man att inte fullfölja sina väljares uppdrag. Då klarar man inte att forma de handlingskraftiga majoriteter som krävs för att göra saker, även sådant som är impopulärt. Det kan möjligen tydliggöra partier, men det påverkar inte verkligheten.

För att politik inte bara skall vara ett spel med utspel krävs också att man har förmåga att ta ansvar. Vi kallar det för konstruktiv opposition. När man vet var man själv står, kan man också samarbeta med andra. Det här har vi visat även före 1991 års val, så det är egentligen inte någon ny attityd. Det vet Ingvar Carlsson och Lars Tobisson.

Gränsen går naturligtvis när man riskerar att motverka sina egna grundläggande värderingar. I en krissituation tvingas man ibland att göra t.o.m. det – ett tidsbegränsat undantag från de egna grundläggande

Prot. 1995/96:3

4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Partiledardebatt
med anledning av
regeringsförklaringen*

värderingarna. Avsikten med vår sanering av svensk ekonomi är ju inte att rasera det svenska välfärdssamhället, utan att försöka undvika att någon annan skall bestämma över det svenska folket i framtiden. Det handlar om att inte bli satt under förmyndare.

När resultaten kommer måste man konstatera att det är lättare att betala när kronan stärks och räntan sänks, när statsskulden går ned 12 000–13 000 miljoner på en vecka – visserligen fiktivt men ändå viktigt – än att fortsätta att skära i välfärden.

Låt mig avsluta med att bara konstatera att förutsättningar för nya jobb, en väl förankrad politik och decentralisering, vilket gäller också när man avstår från självbestämmande, och en förnyelse av energisystemet är de stora och avgörande frågorna. Lyckas vi fullfölja saneringen av den svenska ekonomin, kan vi också bygga den svenska välfärden rättvisare och starkare i framtiden.

Anf. 61 ALF SVENSSON (kds)

Herr talman! Olof Johansson har alldeles missuppfattat det här, om han tror att Ingvar Carlsson och han inte får tala vänligt till varandra och lyssna på varandra. Jag tror t.o.m., herrar Carlsson och Johansson, att en avdelning av regeringsförklaringen var tillägnad Olof Johansson, nämligen den om rosor på kinden och solsken i blick.

Men sedan har Olof Johansson fullständigt fel när han säger att allt fler vill höja matmomsen. Det har inte någon sagt, och jag har faktiskt lyssnat på alla. Däremot kan detta ställas mot vad man kan använda pengarna till i andra avseenden, exempelvis för att befria människor från lidande i vårdköer. Det är i den belysningen som man ändå bör våga fundera över om 8 miljarder inte kan användas mer selektivt.

Försök inte att tricksa med detta, Olof Johansson, samtidigt som broarna till socialdemokratin byggs!

Vad gäller skolan, som Ingvar Carlsson nämnde, vill jag säga att också jag har gått i en skola befriad från terminsavgift medan andra kunde ståta med att ha betalat sin terminsavgift, så jag vet hur det känns. Men vad jag vill ha sagt om skolan är att inte enbart byggnader, läromedel osv. är det viktiga. Det är oerhört viktigt, men inte enbart detta. Ingvar Carlsson beskriver detta så bra där det i regeringsförklaringen heter att vi inte viker en tum när det gäller att hålla främlingskap och sådant borta. Det krävs motkrafter, och dessa tror jag mobiliseras hemmen, i familjemiljöerna och i en etisk förankring i skolan.

Partiledardebatten var härmed avslutad.

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1995/96:2 till trafikutskottet
1995/96:3 till näringsutskottet
1995/96:4 till justitieutskottet

1995/96:6 till skatteutskottet
1995/96:8 till jordbruksutskottet
1995/96:10 till lagutskottet
1995/96:14 till justitieutskottet
1995/96:18 till skatteutskottet

Skrivelser

1995/96:1 till socialutskottet
1995/96:7 till skatteutskottet
1995/96:9 till justitieutskottet
1995/96:20 till näringsutskottet

Förslag

1995/96:RR4 till trafikutskottet

Redogörelse

1995/96:ER1 till utrikesutskottet

4 § Anmälan om partigruppernas företrädare i talmanskonferensen

Förste vice talmannen meddelade att med stöd av 1 kap. 7 § och 7 kap. 12 § första stycket riksdagsordningen hade partigrupperna till talmannen anmält följande personer att utgöra partiernas företrädare i talmanskonferensen:

Sven Hulterström (s)
Lars Tobisson (m)
Per-Ola Eriksson (c)
Lars Leijonborg (fp)
Björn Samuelson (v)
Marianne Samuelsson (mp)
Göran Hägglund (kds)

Till suppleanter har nominerats

Ingegerd Sahlström (s)
Sonja Rembo (m)
Agne Hansson (c)
Isa Halvarsson (fp)
Eva Zetterberg (v)
Gunnar Goude (mp)

Förste vice talmannen förklarade de anmälda personerna utsedda till partigruppsföreträdare och suppleanter i talmanskonferensen för tiden till dess nästa riksmöte skulle börja.

Prot. 1995/96:3
4 oktober

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:3
4 oktober

5 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
1995/96:17 Ändringar i bostadsrättslagen m.m.

6 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 3 oktober

1995/96:1 av *Eva Zetterberg* (v) till finansministern om tredje världens skuldproblem

1995/96:2 av *Elisa Abascal Reyes* (mp) till statsministern om rasistiskt våld

1995/96:3 av *Johan Lönnroth* (v) till finansministern om EMU

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 oktober.

7 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställdes

den 3 oktober

1995/96:1 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ylva Johansson om våldet i skolan

1995/96:2 av *Carl G Nilsson* (m) till jordbruksministern om priset på handelsgödsel

1995/96:3 av *Göthe Knutson* (m) till justitieministern om skattelagstiftningen

1995/96:4 av *Eva Zetterberg* (v) till försvarsministern om antipersonella minor

1995/96:5 av *Eva Zetterberg* (v) till statsministern om tillfälliga uppehållstillstånd vid pågående samhällsvård

1995/96:6 av *Eva Zetterberg* (v) till statsrådet Jan Nygren om vapenexporten

1995/96:7 av *Eva Zetterberg* (v) till statsrådet Jan Nygren om export av bandvagn 206 till Colombia

1995/96:8 av *Dan Ericsson* (kds) till miljöministern om kalkning

Frågorna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 oktober.

8 § Kammaren åtskildes kl. 13.30.

Prot. 1995/96:3
4 oktober

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 2 § anf. 41 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Ny riksdagsledamot, m.m.

2 § Partiledardebatt med anledning av regeringsförklaring- en

Anf. 1	LARS TOBISSON (m).....
Anf. 2	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)
Anf. 3	LARS TOBISSON (m) replik
Anf. 4	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)
Anf. 5	LARS TOBISSON (m) replik
Anf. 6	GUDRUN SCHYMAN (v) replik
Anf. 7	LARS TOBISSON (m) replik
Anf. 8	GUDRUN SCHYMAN (v) replik
Anf. 9	LARS TOBISSON (m) replik
Anf. 10	TALMANNEN.....
Anf. 11	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik
Anf. 12	LARS TOBISSON (m) replik
Anf. 13	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik
Anf. 14	LARS TOBISSON (m) replik
Anf. 15	OLOF JOHANSSON (c).....
Anf. 16	GUDRUN SCHYMAN (v) replik
Anf. 17	OLOF JOHANSSON (c) replik.....
Anf. 18	GUDRUN SCHYMAN (v) replik
Anf. 19	OLOF JOHANSSON (c) replik.....
Anf. 20	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik
Anf. 21	OLOF JOHANSSON (c) replik.....
Anf. 22	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik
Anf. 23	OLOF JOHANSSON (c) replik.....
Anf. 24	LARS LEIJONBORG (fp)
Anf. 25	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)
Anf. 26	LARS LEIJONBORG (fp) replik
Anf. 27	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)
Anf. 28	LARS LEIJONBORG (fp) replik
Anf. 29	GUDRUN SCHYMAN (v) replik
Anf. 30	LARS LEIJONBORG (fp) replik
Anf. 31	GUDRUN SCHYMAN (v) replik
Anf. 32	LARS LEIJONBORG (fp) replik
Anf. 33	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik
Anf. 34	LARS LEIJONBORG (fp) replik
Anf. 35	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik
Anf. 36	LARS LEIJONBORG (fp) replik
Anf. 37	GUDRUN SCHYMAN (v)
Anf. 38	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)
Anf. 39	GUDRUN SCHYMAN (v) replik

Anf. 40	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	Prot. 1995/96:3	31
Anf. 41	GUDRUN SCHYMAN (v) replik	4 oktober	33
Anf. 42	MARIANNE SAMUELSSON (mp)		33
Anf. 43	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)		37
Anf. 44	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik		37
Anf. 45	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)		38
Anf. 46	ALF SVENSSON (kds)		38
Anf. 47	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)		43
Anf. 48	LARS TOBISSON (m)		46
Anf. 49	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)		47
Anf. 50	LARS TOBISSON (m)		48
Anf. 51	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)		49
Anf. 52	GUDRUN SCHYMAN (v)		49
Anf. 53	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)		50
Anf. 54	GUDRUN SCHYMAN (v)		51
Anf. 55	FÖRSTE VICE TALMANNEN		51
Anf. 56	ALF SVENSSON (kds)		51
Anf. 57	FÖRSTE VICE TALMANNEN		52
Anf. 58	LARS TOBISSON (m)		52
Anf. 59	LARS LEIJONBORG (fp)		53
Anf. 60	OLOF JOHANSSON (c)		53
Anf. 61	ALF SVENSSON (kds)		54
3 §	Hänvisning av ärenden till utskott		54
4 §	Anmälan om partigruppernas företrädare i talmans- konferensen		55
5 §	Bordläggning		56
6 §	Anmälan om interpellationer		56
	1995/96:1 av <i>Eva Zetterberg</i> (v) till finansministern om tredje världens skuldproblem		56
	1995/96:2 av <i>Elisa Abascal Reyes</i> (mp) till statsministern om rasistiskt våld		56
	1995/96:3 av <i>Johan Lönnroth</i> (v) till finansministern om EMU		56
7 §	Anmälan om frågor		56
	1995/96:1 av <i>Sten Tolgfors</i> (m) till statsrådet Ylva Johans- son om våldet i skolan		56
	1995/96:2 av <i>Carl G Nilsson</i> (m) till jordbruksministern om priset på handelsgödsel		56
	1995/96:3 av <i>Göthe Knutson</i> (m) till justitieministern om skattelagstiftningen		56
	1995/96:4 av <i>Eva Zetterberg</i> (v) till försvarsministern om antipersonella minor		56

Prot. 1995/96:3
4 oktober

1995/96:5 av *Eva Zetterberg* (v) till statsministern om tillfälliga uppehållstillstånd vid pågående samhällsvård

1995/96:6 av *Eva Zetterberg* (v) till statsrådet Jan Nygren om vapenexporten

1995/96:7 av *Eva Zetterberg* (v) till statsrådet Jan Nygren om export av bandvagn 206 till Colombia

1995/96:8 av *Dan Ericsson* (kds) till miljöministern om kalkning

8 § Kammaren åtskildes kl. 13.30.....